

שאלו

שבת

חידון השבת הצופאי חוברת חלכה

וסינון

אלי אדר האנת תשפ"ב

בס"ד, ג' אב, תשע"ז
7 אוגוסט, 2016
הסל' - 785 ע.

לכבוד
הרה"ג **עמוס שושן שליט"א**
רב ישוב
רכס פוריות

שלום רב

מכתב ברכה

ראיתי את החוברת "עונג שבת - מציחה שלמה" והולך סובב על הלכות שבת. חוברת זו נעשרה כבר ע"י גדולי ישראל אשר מיארו את מקור ושבתו את הדברים.

בחוברת זו הבאת בקצירת האומר את יסודות הלכות שבת כשפה ברורה ונעימה אשר יעזרה להחזיר בליבם של צעירי ישראל את ענייני השבת וקיומה כהלכתה.

השבת אות הברית בין הקב"ה ועם ישראל. מכאן את מזהות הקיום. שבת מצביעה על האמת שהעולם נברא ועל כך שיש לעולם תכלית, והיא קיומה של תורה דלכ"ע בשבת ניתנה תורה.

יתן ה' וחוברת זו תסיף ותעמיק את תודעת העוהר לשמירת שבת, ובזכות זה נגאל כבב"א.

מסררך בבד לב
דוד לאו
הרב הראשי לישראל

בס"ד

לכבוד

הרב הגאון ר' עמוס שושן שליט"א רבה של רכס מוריה, והרב משה סיגרון שליט"א, יו"ר ארגון 'שפחת משה רבינו',

המחזירים בגילוי ישראל את נושא זהירות בדרכים

שלי רב

הנה נשא הכניעות בדרכים, במשעו הוא באופי הנביש ומל הרמק והנהגים בו היום סכנה מסתתרת, ואנשי מוסדות התנועה על ידי רבוצרים בודאי שחובה לאדם לבידול ולא לעבור, ולא אמת חשב אדם שאין כל מניית באופק, ומישה לעבור כגיש באיסור, ולמפע הניחה מניית, והתצאית המורית, גם מבחינת העוהר הפישע בנשעו הוזהר כפולת ומכוסלת לעשות ולפען הוזהרות בכל האסור כי הדבר טובל בפקוח נפש משעו.

שעניו בבריתו (דף לג ע"א, ובספרים דף קוב ע"ב) מרחיקו משור הם תשעים אמת והשור מרע כמולא עניו, והלכה זו נסקחה בשולח עירון (א"ח סימן ת"א ע"ה ע"ג), הרי שחובה להרחיק ממזיקים בכת, נטמחי קשת.

ולמראה הצער רבים התרבות שטרטים בדרכים, ולמראה הצער התנועה הנוגדת בדרכים נרועים יותר מ"סור המועד" שיש להרחיק ממנו כמולא עניו, וכבר אמר מרן בעל הגרילה "תבא ת"ל, אילו ויבאו שחוריה ביטעו מהעירון, הא היתה מסלקת מהבטיש 99% מהנשעים בו. עכס החיים מתיקים על משהו. שודא חובה לעיית לחוקי התנועה.

עוד זאת למרעו אשר שמעתי ממר"ח מרן הגוי"ש ארשים וצ"ל, שיש חיוב לשטור על דניו תעבורה, שהרי משרכת המבישים שייכת לרבים והמזהר למשך בה כעניויות, ללא הפרשת וולא חושש מתיקים בדרכי הרבים.

מן כתב מר"ר בשול"ח שבת הלוי (א"י סי' רצ"א) שאם יש אדם שמחולל כדני תעבורה, ויש חושש שיביא לאבד נפשית ראי הוא לעשע, ואין לה שייכות לדונא והמלכות דינא טעם לרבני המסיקים שאין דינא המלכות דינא (יש"ן בער"ג ח"ט סי' ט"ו), טבל מיקום תעבורה נעשעו בידיה לטובת העוהר כבדי למפע אסנית וזא שיש רובם תיקון גם על פי ההלכה.

כאמור תרמא הוא חיוני ביותר ומכל היבטיו טבל בפקוח נפש של משהו, לכן חובה להישע להוקי תעבורה האסור לשיקט למי שחולד נגד כוליו בעניויות בדרכים, ע"פ למעע סכנה ברחובותינו.

נשים כדברי הנגרא מסכה בקודשיו (דף כט ע"א) המביאה שחייב אדם ללמד את בנו לטוט לשוחה, כדי שיוכל להפיל עצמו בשעת מפקוח, ומכאן נלמד שחובה על כל אב תורה ומתנף לתנך להזהרות בדרכים.

חוכו להיות מסוכו הרבים המסיקים לבעניויות הרבים, והשי"ת ישרענו וישייש מוסת חרשים וזיים ושלום עלינו ועל כל ישראל.

מסיים באהבה
יצחק זילברשטיין

בס"ד, כ"ו חשוון תשע"ד
4/178-ע"ד

מכתב ברכה

הובאו לפני מקצת מגליגות החוברת "עונג שבת מנוחה שלמה", על הלכות שבת, כעריכתו של היקר והנעלה, שמן תורק שמו, כבוד שם חמארתו, הרה"ג **עמוס שושן שליט"א**. חוברת זו המיועדת ללמד לילדי ונערי ישראל את יסודות הלכות שבת ועיקרי ההלכות, ללמוד ולשגן ולהבחין, ולהחזיר בהם את חשיבות לימוד ההלכה וירע החלכה, ע"מ ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ובפרט בהלכות שבת החמורים, וראיתי שעירן וליקט כטוב טעם ורעע כשפה כדורה, והעתיק בחוכרת זו את מה שכתבנו בספר קיצור שו"ע ילקוט יוסף, איישר חיליה לאורייתא.

ובעוה"י כאשר יגדלו הנערים ילמדו את מקורות ההלכה מילקוט יוסף, מהנמ' והראשונים, עד לשו"ע ונרשאי כליו והאחרונים, כי אין להסתפק בלימוד בספרי קיצורים בלבד, אלא על כל אחד ללמוד גם את טעמי ההלכה ומקורותיה. ואנכם יהיה זה כבחנית "גיטא דינקותא" להחזיר להם את ההלכות הנכונות ע"פ רעע מרן השי"ע שקבלנו הוראותיו, ואשר באריי המנהג היה מאות בשנים כרעע מרן, ולכן חשוב מאד שהילדים ילמדו מקטנותם ההלכות הנכונות בדרך הנכונה.

הונוגי לברך ולחזק את כל החיחמים והמסייעים בפעולה מבורכת זו, שחפץ ה' כירם יעלה, ויזכו להגדיל תורה ולהאריירה, ויזכו לברך על המונגמר בקרב הימים, באורך ימים רשנות חיים, בטוב ובנעימים, וזכות ריבוי לימוד התורה יגן בערם אלף המגן, אמן.

בכרמל התורה,
יצחק יוסף

ראשון לציון הרב הראשי לישראל

בס"ד

הלכות משה רבם העולמית

חידון השבת העולמי תשפ"ב כיתות ה-ו

בהשתתפות גדולי ישראל שליט"א, אישי ציבור, מנהלי ת"ת והורים

יש לציין כי מורנו ורבינו עטרת ראשנו הרב עובדיה יוסף זצוק"ל ראה צורך ודחיפות להגיע לחידון הארצי (בעוד שלא יצא כלל מביתו לאירועים שונים) על מנת לחזק את ידינו ואת ידי הילדים הרבים בלימוד ושמירת השבת.

התקשרו, הצטרפו ותוכלו לזכות בפרסי ענק:

079-9413120, 077-5364007

שלוחה מס' 1 - הפרסים לזוכים בחידון

שלוחה מס' 2 - הנושאים הנלמדים עם הרב עמוס שושן

שלוחה מס' 3 - ההרשמה לחידון

שלוחה מס' 4 - חשיבות לימוד הדף היומי העולמי להלכות שבת - הרב דמיר כהן

הגרלות לבאי החידון

פרסים לדוכים

1 פרס חתן מקום ראשון

סט ש"ס מהודר.
חופשה משפחתית
עם ההורים ושני אחים.
טיסה בשמי הארץ.

2 סגנים

סט ילקוט יוסף.
טיסה בשמי הארץ.

3 יום כיף לכיתת החתן

הפרס מותנה בכך שכיתת החתן
תעבור בהצלחה, מבחן לאחר החידון.

4 חופשה זוגית למלמד

במעמד חידון שבת העולמי תוגרל חופשה זוגית
למורה שהשקיע ושיין יחד עם התלמידים.

5 כל המתמודדים בחידון שבת העולמי שעלו לבמה יקבלו שי מהודר

6 כתיבת מאמרים מזכה בפרסים! (רשות)

כיבוד אב ואם, שמירת הדיבור, דרך ארץ קדמה
לתורה, חשיבות מצות נטילת ידיים, ברכות הנהנין
את המאמרים יש למסור למנהלי התלמוד תורה

7 והזכיה הגדולה מכל היא לימוד הלכות שבת!

1

2

3

4

5

6

7

מופע להטוטן עוצר נשימה

מופע מקהלה בליווי תזמורת

מקהלת פרחי ילדים
מקרית ארבע

החומר הנלמד בחידון מתוך חוברות "עונג שבת"

ניתן להורדה מהאתר או להשיג בטלפון: 053-4202617 משה סיגרון

• עונג שבת וקידוש - חוברת א' (עמ' 122-42)

• הלכות מוקצה, אמירה לגוי, חולה - חוברת ג' (עמ' 163-80)

• שמירת הנפש וזהירות בדרכים - חוברת א' (עמ' 30-29)

החידון יתקיים אי"ה ביום חמישי ז' אדר ב' תשפ"ב 10.03.2022 למניינם.
באודיטוריום "היכל שלמה" רח' המלך ג'ורג' 58, ירושלים.

לכל הפרטים: 077-5364007, 079-9413120

www.hidonshabat.co.il

לכבוד מעמד הילולת משה רבינו זיע"א ארגון שמוזת משה רבינו מקיים את
זיידון השבת העולמי אי"ה ביום זומישי ז' אדר ב' תשפ"ב ה 10.3.22 למניינם
באודיטוריום היכל שלמה ירושלים . הזיידון יקבץ תלמידים מכל הארץ
תלמודי תורה ובתי ספר אשר יזכו להתמודד על תואר זותן שבת העולמי
במעמד מרגש עם רבנים מכובדים ואישים שיגיעו לכבוד המעמד הקדוש.

שלום רב חוברת השינון תסייע לכם לקראת החידון שיערך השנה בסימן צפייה לגאולה זכות
נפלה בחלקם ילדים צדיקים , תנצלו את הזמן היקר ללמוד ולשמור ולעשות וכמובן לקיים
את הלכות שבת . אותה שבת שעם ישראל מקבל אותה באהבה ומעתה גם לשנן וללמוד את
ההלכות הרבות של הלכות שבת ואתם השגרירים של עם ישראל לקראת הגאולה הקרבה ובאה

1. ניתן לקבל מידע נוסף באתר שלנו <https://www.hidonshabat.co.il/>
2. ניתן להאזין לכל ההלכות בקו כשר בחיגו למספר : 077-5364007 או למספר 0799413120
חזרה ושינון של החומר .

3. לשאלות הבהרות ניתן לפנות ליו"ר הארגון מר משה סיגרון 053-4202617 / 053-9311740

יש לציין שבחוברת הנ"ל הושקעו מאמצים רבים להביא את מירב הפוסקים והדעות כי החידון
שלנו מאחד את כלל המגזרים והעדויות השונות . כיפה סרוגה לצד כיפה שחורה וזה מחזה של
אהבת ישראל עם ישראל אחדות נפלאה . כמו כן החוברת קיבלה את הסכמתם של גדולי הדור
תוכלו לקבל את כל המידע באתר שלנו . החוברת הינה במתכונת מקוצרת מאוד מאוד מפאת
קוצר הזמן הבאנו את ההלכות בקיצור נמרץ.

בברכת שבת שלום ארגון שמחת משה רבינו

**נקדיש השנה את הלימוד לעילוי נשמת כל 45 הנספים באסון מירון, ולעילוי
נשמת כל נפטרי ישראל בכל הדורות .**

הַלְכוֹת שַׁבָּת - עֲנֹג שַׁבָּת

קְדֻשַׁת הַשַּׁבָּת

א' אדר

שַׁבָּת קְדֻשׁ היא הָאוֹת וְהַבְּרִית שֶׁנִּתְּנָן לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ-
הוא לְדַעַת כִּי בַשַּׁשֶּׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
הָאָרֶץ וְכָל-אֲשֶׁר בָּהֶם, וְשַׁבַּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְהוּא יְסוּד
הָאֱמוּנָה.

וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (ירושלמי נדרים): שְׁקוּלָה
שַׁבָּת כְּכָל-הַמְצוֹת, וְכָל הַמְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת כְּהַלְכָתָהּ
כְּאִלוּ מְקַיֵּם כָּל-הַתּוֹרָה בְּלָהּ, וְכָל-הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת
כְּאִלוּ כֹפֵר בְּכָל-הַתּוֹרָה בְּלָהּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּנִחְמָה (ט, יג-
יד): "וְעַל הַר סִינַי יִרְדָּתָּ... וְתַתֵּן לָהֶם מִשְׁפָּטִים יִשְׂרָאֵל...
וְאֶת שַׁבַּת קְדֻשָּׁךְ הוֹדַעְתָּ לָהֶם".

הַנְּבִיא מְשַׁבַּח וְאוֹמֵר (ישעיה נו, ב): "אֲשֶׁרִי אֲנֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וְכֹן־אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ, שֹׁמֵר שַׁבָּת מִחֻלּוֹ" וְגו'. וְכִלִּי־הַשּׁוֹמֵר אֶת הַשַּׁבָּת כִּהְלַכְתָּהּ וּמַעֲנִיגָהּ כָּפִי כַחוֹ, גַּם כֵּן מִפְּרֹשׁ עַל פִּי הַנְּבִיא שְׁכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, חוּץ מִן הַשֹּׁכֵר הַרֵב הַצָּפוֹן לֹא לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם נח, יג-יד): "אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רִגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קִדְשִׁי, וְקִרְאתָ לְשַׁבָּת עֲנֵג לְקַדּוֹשׁ ה' מְכַבֵּד, וְכִבְדֹתָו מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמִּצּוֹא חֲפָצֶךָ וְדִבְרֶךָ דְּבַר, אִזּו תִתְעַנֵּג עַל ה' וְהִרְפַּבְתִּיךָ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וְהִאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי ה' דִּבֶּר".

הַשַּׁבָּת הִיא יוֹם מְנוּחָה וְקִדְשָׁהּ, וְאֵנוּ נוֹטְלִים אֶת חֻלְקֵנוּ בְּקִדְשָׁהּ שֶׁהִיא מוֹשְׁפִיעָה עָלֵינוּ לֹא רַק עַל־יְדֵי מַה־שָּׂאֵנוּ נִמְנָעִים לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבָּת, אֲלָא גַם עַל־יְדֵי מַה שָּׂאֵנוּ מִקְפִּידִים לַעֲשׂוֹת, כְּגוֹן: תְּפִלוֹת הַיּוֹם, הַקְּדוּשָׁה, זְמִירוֹת הַשַּׁבָּת, שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת וְעֲנֵג שַׁבָּת, קְרִיאַת בְּפָרְשַׁת הַשְּׁבוּעַ

44 | עֲנֵג שַׁבָּת - ההלכה היומית העולמית

וְלִמּוּד תּוֹרָה. הַשַּׁבָּת הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה, וּמְנוּחַ שׁוֹאֲבִים
אֵנוּ קְדָשָׁה וְרוּמָמוֹת רוּחַ לְכָל־הַשָּׁבוּעַ. אֲשֶׁרֵינוּ שְׂזַכֵּינוּ
לְקָדֵ!

יהי רצון שבזכות הלימוד תחדש עלינו את החודש הזה

לטובה ולברכה

הקנות לשבת

ב' אדר

א. ראוי לאדם לזרז את עצמו כדי לכבד את השבת, שנאמר (ויקרא כג, ג): "וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש". ו"מקרא קדש" פירושו חכמינו זכרונם לברכה (מכילתא פרשת בא פרשה ט), דהינו לקדשו ולכבדו בכסות וקנייה, ולענגו באכילה ובשתיה.

ב. ישנים בבקר ביום שישי להכין צרכי שבת. ואפלו יש לו כמה עבדים לשמשו, ישתדל להכין בעצמו איזה דבר לצרכי שבת כדי לכבדה. ומצינו בגמרא (שבת ק"ט): רב חסדא הוה מוחתף הנירק דק דק, רבה ורב יוסף היו מבקעין עצים, רבי זירא הוה מדליק האש, ורב נחמן הוה מתקן הבית ומכניס כלים הצריכים לשבת ומפנה כלי החל. ומהם ילמד כל-אדם, ולא יאמר לא אפגם כבודי,

כי זה הוא כבודו שמכבד השבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד וההכנות לשבת נזכה ליום שכולו שבת

להקדים לעסוק בצרכי השבת.

החפץ חיים הקדוש רבי ישראל מאיר הכהן מראדין (מחבר ספר 'משנה ברורה', נקרא על שם ספרו 'חפץ חיים' העוסק בשמירת הלשון). כתב בספרו 'שם עולם' (ח"א סוף פרק ד'), 'ששמע בשם גדול אחד שאמר: ידוע מחז"ל שמי שישומר שבת בעולם הזה, אז גם אם ח"ו נתחייב ענש על עונתיו, אינו נענש ביום השבת! ונחשב לאיש שהוא זמן שבת מעט שהתחיל בערב שבת להתעסק בצרכי שבת, ומגן עליו זכות שבת, עכ"ל. רואים מכאן כמה חשוב להקדים ולעסוק בהכנות לשבת קדש, שהזכות הזאת מונגה על האדם בעולם הזה ובעולם הבא.

ג' אדר

ג. נכון לקנות צרכי שבת ביום הששי, שבזוה נכר שעושה לכבוד שבת. אולם, בימות החרף הקצרים, שיש לחוש שאם ימתין ליום ששי לא ימצא פמה מצרכי שבת – יקדים לקנות ביום המישי.

ד. טוב שיאמר על כל־דבר שקונה: "זהו לכבוד שבת קדש", כי הדבור פועל הרבה בקדשה. והטורח בהקנות צרכי שבת – הזעה שמזיע, הקדוש ברוך־הוא מוחק בה את עונותיו.

ה. אין חיוב לאכל בשר בשבת. מכל־מקום, מי שיכול לקנות בשר לשבת, טוב והגון שיעשה כן. ובכל־מקום יענוגוהו במאכלים כפי יכלתם.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח רפואה שלימה לכל חולי עם ישראל

ד' אדר

ו. מצוה להכין שלש סעודות לכבוד שבת. ואם אין בידו לקנות לשלש סעודות, יקנה לכל-הפחות שתי סעודות ואל יצטרך לבריות, ויצמצם בצרכי שאר הימים כדי שיהיה לו לסעודות שבת.

ז. נכון לאכל דגים בשבת, ואם אפשר יאכל דגים בכל-סעודה מסעודות השבת, ולכל-הפחות בסעודה ראשונה ושלישית. ומי שאינו אוהב לאכל דגים, אינו חייב להקריח עצמו לאכל דגים, כי השבת לענג נתנה, ולא לצער.

ח. עזרא הסופר (מאנשי כנסת הגדולה שתקנו תפלת שמונה עשרה) תקן לישראל שאין לכבס בגדים בערב שבת, כדי שיהיו פנויים להכין צרכי שבת, אלא מקדימים לכבסם בחמישי בשבת. והוא הדין ברביעי בשבת. והיום, שמכבסים במכונת כביסה חשמלית ואין צריך לבזבז

הרבה זמן לכבוס הבגדים, מתר לכבס בערב שבת. ומכל-מקום הנכון להקדים, כדי שיום הששי פלו יהיה פנוי להכנת צרכי שבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח זיווג הגון לצריך מעם ישראל

ה'אדר

ט. אסור לאדם לקבוע עצמו לעשות מלאכה בערב שבת מזמן מנחה קטנה, דהינו שעתים וחצי קדם שקיעת החמה (בשעות זמניות). ואם עשה, אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה. ודוקא פשאינה לצרף שבת, או אפלו לצרף שבת אבל נוטל עליה שכר – אסור.

י. אם המלאכה לצרף שבת ואינו נוטל עליה שכר, כגון שמתקן בגדיו או בגדי חברו ואינו נוטל שכר – מתר אף לאחר זמן מנחה קטנה. ואם נכר שהמלאכה נעשית

50 | עֲנֵג שַׁבָּת - ההלכה היומית העולמית

לְצוּרֵךְ שַׁבָּת, מִתֵּר אֶף לַעֲשׂוֹתָהּ בְּשֹׁכֵר.

לְמוֹשֵׁל, מִתֵּר לְסַפֵּר בְּשֹׁכֵר, מִשׁוּם שֶׁבְּרוּר לְכָל
שְׂמֻסְתֵּפְרִים לְכָבוֹד שַׁבָּת. (פנה"ל ב, ח). וְכֵן מִתֵּר לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה דְרַךְ עֲרָאִי, כְּגוֹן לְכַתֵּב אֲגֻרַת לְחֵבְרוֹ אוֹ לְהַשְׁקוֹת
גָּנָה, לְנִקּוֹת חֲדָרִים, לְתַפּוֹר פְּתוּרִים וְכד'. (פנה"ל ב, ח).
וְלַעֲסֵק בְּמִסְחָר, דִּהְיֵנוּ לְמַפְרֵי וְלְקַנּוֹת – הַמְנַהֵג לְהַקֵּל.
וְהַמְחַמֵּיר גַּם בְּזָה, תֵּבֵא עֲלֵיו בְּרַכָּה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תפקוד בזרע של קיימא לעמך ישראל

ו' אדר

יא. נוהגות הנשים ללוש בערב שבת עסה כדי שעור חלה (1,560 גרם לגר"ע יוסף, 1,666 גרם לגר"ח נאה, 2,250 גרם לחזו"א), לעשות כפרות לחם ולבצע עליהם בשבת ובכדי להפריש חלה בכרחה, והוא מכבוד השבת. ועוד טעם למוצנה זו, לפי שחנה גרמה למיתתו של אדם הראשון, שהיה חלתו של עולם, שנברא בערב שבת.

יב. דרך אנשי מעשה להתענות בערב שבת, כדי שיאכל סעודת שבת לתאבון. ומכל-מקום, אסור לעשות בערב שבת סעודה גדולה שאין דרך סתם בני אדם לאכל כמותה בימות החל, ואפלו הוא עשיר שרגיל לאכל סעודה גדולה כזאת גם בימות החל וכל-היום בכלל האסור.

יג. הטעם לאסור סעודה בערב שבת: שאם יאכל סעודה

גְּדוּלָה בַּיּוֹם שֵׁשִׁי, לֹא יִהְיֶה לוֹ תְּאֵבוֹן לְסַעֲוֹדַת לַיִל שַׁבָּת
(שו"ע או"ח רמט, ב). וְעוֹד, שֵׁשִׁי בְּנֵה פְּגִיעָה בְּכָבוֹד הַשַּׁבָּת,
שֶׁהוּא מוֹשֵׁה אֶת כְּבוֹד הַשַּׁבָּת לְכָבוֹד יְמֵי הַחֹל (פמ"ג).
וְעוֹד, שֵׁשִׁי לְחוּשׁ שְׁהַעֲסוֹק בְּסַעֲוֹדָה הַגְּדוּלָה יִפְרִיעַ
לְהַכְנֹת לְקִרְאָת שַׁבָּת, (מ"א בשם ר"ח, הוּבָאוּ בַּפְּנֵה"ל ב, ז).

יהי רצון שביכות הלימוד

תשלח תשלח פרנסה טובה לעמך ישראל

ז' אדר

יד. סעודה שרגילים סתם בני אדם לאכל כמותה בימות החול, מתר מן הדין לאכל כמותה בערב שבת כלהיום. ומכל-מקום, מצוה להפנע מלסעד מתחלת שעה עשירית ולמעלה, דהינו שלש שעות (ומניחות) לפני השקיעה.

ואם אינו אוכל פת כדי שביעה כדרכו בימות החול, רק להשקיט רעבונו, וכן לשותות משקים שאינם משכרים מתר כלהיום.

טו. סעודת מצוה שחל זמנה בערב שבת, כגון סעודת ברית או פדיון הבן מתר לעשותה בערב שבת אף אחר שעה עשירית, ואף שהיא סעודה גדולה שאין רגילים בה בימות החול. ומכל-מקום, לכתחלה ראוי להקדים הסעודה לבקר, משום כבוד השבת.

טז. מצוה לטעם מהתבשילים בערב שבת כדי שיהיו

מתקנים לאכילה ויהיו נאכלים לענג, וסימן לדבר –
"טועמיה חיים זכו", ונכון לטעם מכל-מין ומין.

יו. יהרהר בתשובה ופשפש במעשיו בכל-ערב שבת, כי
שבת נקראת "שבת המלכה" וכאלו מקבל פני המלך - ה'
יתברך, ואין נאה לקבלו כשהוא לבוש בבלויי סחבות של
העונות.

יהי רצון שבזכות הלימוד

והילולת משה רבנו נזכה לגאולה בקרוב

ח' אדר

יח. מצנה לרחץ כל-גופו ולחף את ראשו בערב שבת במים חמים לכבוד שבת. ואם אינו יכול לרחץ כל-גופו, לפחות ירחץ פניו ידיו ורגליו בחמין. ונכון לרחץ ביום ששי, שאז נפר שמתרחץ לכבוד שבת. ואם אינו יכול לרחץ ביום ששי, ירחץ בליל ששי. ואם גם זה אינו יכול, ירחץ ביום חמישי. כי כל-מה-שהוא קרוב לשבת, נפר שהוא לכבוד שבת.

מצנה לרחץ - אמרו חז"ל (מסכת שבת כה ע"ב): כד הוה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי, בערב שבת מביאים לו קערה גדולה מלאה מים חמים, ורוחץ בהם פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב, ודומה למלאך ה' צבאות. ובמדרש (ויקרא רבה לד ג) אמרו: "גמל נפשו איש חסד", זה הלל תזקן שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו והולך עמו, אמרו לו: רבנו, להיכן אתה הולך? אמר

לָהֶם: לַעֲשׂוֹת מִצְוָה. אָמְרוּ לוֹ: אִיזוֹ מִצְוָה? אָמַר לָהֶם: לְרַחֵץ בְּבֵית הַמְּרֻחָץ. אָמְרוּ לוֹ: וְכִי זֶה מִצְוָה הַיָּא? אָמַר לָהֶם: הֵן. וְכֵן אִם אֵיִקוּנִין (דְּמוּיוֹת) שֶׁל מְלָכִים שֶׁמְעַמִּידִים אוֹתוֹ בְּבֵתִי טְרִטִיאוֹת וּבְבֵתִי קַרְקָסאוֹת, מִי שֶׁהִתְמַנֶּה עֲלֵיהֶם הוּא מוֹרָקִים וְשׁוֹטְפִים, וְהֵם מְפַרְנְסִים אוֹתוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהוּא מְתַגַּדֵּל עִם גְּדוּלֵי מַלְכוּת - אֲנִי שֶׁנִּבְרָאתִי בְּצֶלֶם וּבְדְמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם", עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!

ט. מִצְוָה לְהִסְתַּפֵּר וּלְגַלֵּחַ צְפָרְנָיו בְּיוֹם שִׁשִּׁי לְכָבוֹד שַׁבָּת. וַיֵּשׁ מִי שֶׁכָּתַב שֶׁלְאַחַר חֲצוֹת אָסוּר לְהִסְתַּפֵּר, מְכַלֵּמְקוֹם, אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה מִתֵּר לְהִסְתַּפֵּר אֶפְלוֹ עַל־פִּי הַסּוּד. וְכֵן בְּשַׁחַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם שִׁשִּׁי, מִתֵּר לְהִסְתַּפֵּר לְכָבוֹד שַׁבָּת.

יהי רצון שביזכות הלימוד

יזכו כל עם ישראל לשמור שבת כהלכתה

ט' אדר

כ. יסדר שלחנו ויציע פליהמטות ויתקן כלי-עניני הבית, קדם פניסת השבת, כדי שימצאנו ערוך ומסדר בבואו מבית הפנסת. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיט:): שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הפנסת לביתו, אחד מלאך טוב, ואחד מלאך רע. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטה מצעת – מלאך טוב אומר: יהי רצון שיהא פן לשבת הבאה. ומלאך רע עונה "אמן" בעל פרחו. ואם לא – להפך, חס ושלום.

כא. ראוי ליחד בגדים טובים ונקיים לכבוד שבת, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיג:): "וכפדתו מעשות דרכיך" (ישעיה נח, יג), שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חל, אבל אין צריך ליחד נעלים לשבת, אלא יכול לנעל נעלי חל לאחר שינגם לכבוד

58 | ענג שבת - ההלכה היומית העולמית

שבת. והמיוחד נעלים מיוחדות לשבת, תבא עליו ברכה.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח רפואה שלימה

לכל חולי עמך ישראל

י' אדר

כב. כשיהיה סמוך לחשכה, ישאל לאנשי ביתו בלשון

רפה: עשרתם? ערבתם? הפרשתם חלה? ויאמר להם:

הדליקו את הנר!

כג. מצוה שימשימש אדם בבגדיו בערב שבת סמוך

לחשכה שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשכין אהבה, אחוה, שלום ורעות בבתי עמך ישראל

הלכות שנים מקרא ואחד תרגום

יא' אדר

כא. אף-על-פי שאדם שומע פרשת השבוע בכל-שבת בצבור, חייב לקרות לעצמו בכל-שבוע ושבוע פרשת אותו שבוע, שנים מקרא ואחד תרגום. ורמז לזה בתורה (שמות א, א): "ואלה שמות" – ראשי תבות: ו'חייב אדם לקרא ה'פרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ואפילו הוא תלמיד חכם שתורתו אמונתו, אף-על-פי-כן חייב לקרא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. אולם נשים פטורות מקריאת שנים מקרא ואחד תרגום.

כב. המנהג לקרא שנים מקרא ואחד תרגום ביום ששי מיד אחר תפלת שחרית, כמנהג רבנו האר"י ז"ל. אולם מי שהשעה דחוקה לו, יכול לקרא החל מיום ראשון, כפסק מרן ה"שילחן ערוך", (והמנהג ע"פ הגר"א וכו"ב לקרא בכל יום אחת משבע העליות).

יהי רצון שבזכות הלימוד ירוו עמך ישראל נחת של קדושה מילדיהם

יב' אדר

כג. לכתחלה אין לקרא תרגום בליל שבת. אולם לעת הצרה, שלא קרא ביום ששי מפני שהיה עסוק בלמודו כל-היום או שמוסר שעורי תורה ברבים, יכול לקרא שנים מקרא ואחד תרגום בליל שבת.

כד. הלומד את הפרשה עם פרוש רש"י, יש אומרים שחשוב כמו תרגום (מפני שאין פונת התרגום אלא שיגין הפרשה, ודברי רש"י מיסדים על דברי חכמינו זכרונם לברכה המקארים את דברי התורה).

וירא שמים יקרא תרגום, שיש בו מעלה על פי הסוד, וגם פרוש רש"י, שיש בו תוספת הבנה של הפרשה.

יהי רצון שבזכות הלימוד תצליח עלייתנו ברוחניות ובגשמיות

יג' אדר

כה. לכתחלה צריך לקרא כל־פסוק ופסוק שנים מקרא ואחד תרגום. ומכל־מקום, מי שזמנו דחוק, יכול לקרא כל־הפרשה פעם אחת, ויחזור לקראה בלחש עם השליח צבור, ואחר התפלה יאמר כל־התרגום פעם אחת.

כו. לכתחלה יש לקרא המקרא בטעמים, אבל את התרגום יש להקפיד לקראו בלי טעמים.

כז. מן הדין אין אסור להפסיק בדברים באמצע קריאת שנים מקרא ואחד תרגום. מכל־מקום, על פי הקבלה אין להפסיק בשום דבר. לפיכך הנכון שלא להפסיק כלל, ורק אם צמא ורצונו לשתות, רשאי לברך תחלה וסוף. וכן רשאי לענות "אמן" וכיוצא בזה.

יהי רצון שבזכות הלימוד תטהר לבנו לעובדך באמת

יד' אדר

כח. לא יקרא שנים מקרא ואחד תרגום במרוצה, שגראה כפורק על מעליו. אלא צריך לקרות בנחת ולהבין הפרשה.

כט. לכתחלה, גם אם לא הספיק לקרא שנים מקרא ואחד תרגום עד יום שבת בבקר, יקרא קדם סעודת שחרית. ואם לא השלים עד אחר סעודת שחרית, ישלים עד מנחה, ויש אומרים עד סוף יום שלישי בשבת, ויש אומרים עד שמיני עצרת. אבל לכתחלה לא יאחר מיום השבת.

ל. פרשת "וזאת הברכה" יקרא שנים מקרא ואחד תרגום ביום הושענא רבה. ואם שכח לקרא בהושענא רבא, יקרא בשמיני עצרת אחר תפלת מנחה.

יהי רצון שבזכות הלימוד נוכח לשמחת פורים אמיתית ונוכה לעבוד את ה' כל השנה בשמחה ובטוב לבב

הלכות הדלקת נרות

טו' אדר

א. מצוה מדברי סופרים להדליק נר בערב שבת. ואף שמעקר הדין די להדליק נר אחד, מפל-מקום המנהג להדליק לפחות שני נרות, אחד כנגד "זכור" ואחד כנגד "שמור". וכל-המרבך בנרות לכבוד שבת, הרי זו משבחת, (אבל כשמתארכת תסתפק בשני נרות. פנה"ל).

ב. אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת, אלא שהנשים מצוות על זה יותר מהאנשים, מפני שהן מצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית. ועוד, מפני שהדלקת נר שבת היא תקון לעון חנה שכבתה גרו של עולם, שגנמה מיתה לאדם הראשון. ומפל-מקום, טוב שהאיש יתקן הנרות, דהינו נתינת השמן והפתילה בפוסות, וכן הדבקות הנרות בפמוטים. יהי רצון שבזכות הלימוד ומרדכי ואסתר תקיף אותנו בחומת מגן

טו' אדר

ג. כִּלְהַשְׁמֹנִים שְׁנֵימֵשְׁכִים יָפָה אַחַר הַפְּתִילָה וְדוֹלְקִים יָפָה, כְּשֵׁרִים לְהַדְלִיק גְּרוֹת שַׁבָּת. וּמְכַל־מְקוֹם, מְצֹוּה מִן הַמְּבַחֵר לְהַדְלִיק גְּרוֹת שַׁבָּת בְּשֶׁמֶן זַיִת, וְזוֹכִים בְּזֶה לְבָנִים מְאִירִים בַּתּוֹרָה שְׁנוֹחִים בְּהִלָּכָה בְּשֶׁמֶן זַיִת. וְאִם אֵין לוֹ שֶׁמֶן, אֶפְשֶׁר לְהַדְלִיק בְּגְרוֹת שַׁבָּת אוֹ גְּרוֹת פְּרָפִין, (יש המעדיפים גְּרוֹת פְּרָפִין, פְּנֵה"ל ד, ג). וּבְמְקוֹם שֶׁאֵין אֶפְשָׁרוֹת כָּלֵל לְהַשִּׁיג גְּרוֹת שֶׁמֶן אוֹ פְּרָפִין וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, אֶפְשֶׁר לְצַאת יָדֵי חוֹבָה בְּמִנְעוּת חֲשֵׁמֶל וּבְבִרְכָה. וְרְאוּי לְכַל־אִשָּׁה אַחַר שְׂמִדָּת גְּרוֹת שַׁבָּת לְהַתְּפַלֵּל לַה' יִתְּבַרַךְ שִׁיתֵּן לָהּ בָּנִים וְרְאוּי שְׂמִים הַמְּאִירִים בַּתּוֹרָה.

ד. מְנַהֵג בְּנוֹת סְפָרַד לְבָרֵךְ קֹדֶם שְׂמִדָּת גְּרוֹת שַׁבָּת: "בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק גְּרָ שַׁבָּת". (וְנִסְחָ זֶה שֶׁנֶּה גַם

בְּשִׂמְדֵי לֵיקָה כְּמֵה נְרוֹת). וְאִשָּׁה שִׁשְׂכָחָה לְבָרֶךְ קִדְּם שִׁפְדָּלִיק
— כְּלִיזְמֹן שְׁלֵא גְמָרָה אֶת הַדְּלָקָת כְּלִי־הַנְּרוֹת, יְכוּלָה
לְבָרֶךְ. אֲבָל אִם גְּמָרָה לְהַדְּלִיק אֶת כְּלִי־הַנְּרוֹת, לֹא תִבְרָךְ.

יהי רצון שבזכות הלימוד תטהר לבנו לעובדך באמת

יז' אדר

ה. מְנַהֵג בְּנוֹת אֲשֶׁכְּנֹו וְחֵלֶק מִבְּנוֹת סִפְרָד ע"פ הַחֵיד"א
(מחזיק בְּרֵכָה רסג, ד) וְ'הַבֵּן אִישׁ חַי' (ש"ש נח ח). לְבָרֶךְ אַחֵר
הַהַדְּלָקָה, מִשּׁוֹם הַחֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא עַל יְדֵי הַזְּכָרֹת הַשַּׁבָּת
בְּבִרְכָה, קִבְּלָה אֶת הַשַּׁבָּת וְשׁוֹב לֹא יְכוּלָה לְהַדְּלִיק נְרוֹת.
וְכַדִּי שֶׁהַבְּרָכָה תִּחְשַׁב לְפָנֵי הַמְּצֻנָה, נוֹהֲגוֹת הַנְּשִׁים
לְכַסּוֹת אֶת עֵינֵיהֶן בְּעַת הַבְּרָכָה, וְרַק לְאַחַר הַבְּרָכָה
פּוֹקְחוֹת אֶת עֵינֵיהֶן וְנִהְנוֹת מְאוֹר הַנְּרוֹת.

וּלְמַעֲשֵׂהָ, נְכוּן לְכָל אִשָּׁה לְנַהֵג כְּמִנְהַג מוֹשְׁפַחַת אִמָּה. (ע"פ
הַמְבַאֵר בַּפְנֵה"ל ד, ד). וְאוֹלָם כְּאֲשֶׁר נִכְרַר מִדְּלִיק נְרוֹת, כְּגוֹן
שֶׁהוּא רֵוֶק אוֹ אֶלְמָן, יִכְרַךְ לְפָנָיו הַדְּלָקַת הַנְּרוֹת, מִפְּנֵי
שֶׁמִּנְהַג הַגְּבָרִים לְקַבֵּל עַל עֲצָמָם אֶת הַשַּׁבָּת אַחֵר תְּפִלַּת
הַמִּנְחָה בְּקַבְּלַת שַׁבַּת בְּדַבּוּר (ש"ש"כ מ"ג, ל).

ו. מִצְוָה לְהַדְּלִיק אֶת הַנְּרוֹת סְמוּךְ לְשִׁלְחָנוֹ שְׁסוּעַד עֲלָיו
בְּלֵיל שַׁבָּת, כְּדֵי שִׁיִּקְדָּשׁ וְיֵאֱכַל לְאוֹרָם, וְזֶהוּ בְּכֻלּוֹ עֲנֵג
שַׁבָּת. וּמִכָּל-מְקוֹם, אִם הוּא נִהְיָה יוֹתֵר לְקַדָּשׁ וְלִסְעוּד
בְּחֶצֶר אוֹ בַּמְרַפֶּסֶת, כְּגוֹן שִׁישׁ בְּבֵית זְבוּבִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶם
הַמְצַעְרִים אוֹתוֹ – מְקַדָּשׁ וְסוּעַד בְּחֶצֶר, וְאַף שֶׁאֵינֶנּוּ רוֹאֵה
מִשֵּׁם אֶת הַנְּרוֹת, שֶׁהַנְּרוֹת לְעֲנֵג וְלֹא לְצַעַר.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח רפואה שלימה

לכל חולי עם ישראל

יה' אדר

ז. במקרה שסועד בְּחָצֵר וְהַנְּרוֹת בְּבֵיתוֹ, יִזְהַר לְתֵת שֶׁמֶן שְׂיִסְפִיק לְדֹלֵק עַד זְמַן שְׂיִחְזְרוּ לְבֵיתָם. וְכֵן הַמְּתַאַרְחִים אֲצֵל קְרוֹבֵיהֶם בְּסֵעוּדַת לַיִל שֶׁבֶת וְחֹזְרִים לְבֵיתָם לַישׁוֹן, יִזְהָרוּ לְתֵת שֶׁמֶן שְׂיִסְפִיק לְדֹלֵק בְּזְמַן חֲזָרְתָם לְבֵיתָם וַיִּהְיוּ מִהַנְּרוֹת, שְׂאֵם לֹא כֵן, נִמְצָאת בְּרַכְתָּם לְבִטְלָה.

ח. הַמְּדֹלֵק צְרִיךְ לְהִדְלִיק רַב הַיּוֹצֵא מִן הַפְּתִילָה שְׁבִנְרָה, כְּדֵי שֶׁהַשְּׁלֵהֶבֶת תַּעֲלֶה יָפָה מִיָּד כְּשֶׁמִּסְלַק יָדוֹ מִהַהִדְלָקָה, כְּמוֹ שֶׁהָיָה הָעֵנָן בְּהִדְלָקַת הַמְּנוֹרָה. וְלֹא יִדְלִיק מְעַט מִהַפְּתִילָה וַיּוֹצֵיא אֶת יָדוֹ וְהַשְּׁלֵהֶבֶת תַּהֲרֶה עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תחזירנו בתשובה שלימה מלפניך

יט' אדר

ט. אין קבלת שבת תלויה בהדלקת הנרות, ולכן מתרת האשה לעשות מלאכה גם אחר ההדלקה. (ומנהג בנות אשכנז לקבל את השבת בהדלקת הנרות), ומכל-מקום, נכון שתתנה שאין ברצונה לקבל שבת בהדלקת הנרות. ומספיק להתנות תנאי זה פעם אחת בשנה. ואף-על-פי שאין מקבלת שבת בהדלקה, צריכה לקבל שבת זמן מה קודם השקיעה, כדי להוסיף מחל על הקדש.

י. זמן הדלקת הנרות הוא כעשרים דקות לפני השקיעה, (ומנהג עיר הקדש ירושלים פארבעים דקות לפני השקיעה ובחיפה שלוששים דקות). ובמקום הצרף יכולה להדליק כעשר דקות לפני השקיעה, ולא תאחר להדליק ממש עד סמוך לשקיעה, שמה שעבר הזמן ולא תוכל להדליק.

יהי רצון שבזכות הלימוד נעשה את רצון ה' כרצונו

כ' אדר

יא. הרוצה להקדים את הדלקת הנרות, רשאית מזמן פלג המנחה, דהינו שעה ורבע קדם צאת הכוכבים (בשעות זמניות), ולא קדם לכו, אלא שבמקרה זה לכל הדעות צריכה לקבל שבת בהדלקה כדי שתהיה נפרת מהדלקה לכבוד שבת, בין שהדליקה מקדם. אולם בשמך דליקה חצי שעה לפני השקיעה, שנפר שהדלק לכבוד שבת, אין צריכה לקבל שבת בהדלקה.

יב. מי שהוא נשוי ושובת לבדו בביתו מפני שאשתו נמצאת בבית חולים, או שנוסע לבדו לשבות במקום מסוים – תיב להדליק נרות בברכה, אף אם אשתו מדליקה נרות במקום שנמצאת בו.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשמור ותגן על חיילי עמך ישראל

כא' אדר

יג. אורח המתארח אצל קרוביו או ידידיו ומיחדים לו חדר שנה – אף על־פי שאוכל ושותה עם בעל־הבית, צריך להדליק נר שבת בבִּרְכָה בחדר שיחדו לו. ויש הסוברים, שכיון שהוא סמוך על שלחן בעל הבית אינו צריך להדליק, (פנה"ל ד, ז).

יד. אשה עורת מדליקה גרות בבִּרְכָה, מפני שיש לה הנאה מהנרות על־ידי שאחרים רואים ונראו לה הדרך. ומכל־מקום, אם בעלה רואה, נכון שהוא יברך וידליק.

בזכות אור השבת

יום ששי בצָהָרִים. שבת המלכה מתקַרְבָת, ובביתו של החוזה מלובליו, העני קשה מנשוא. הרבנית, אשתו של החוזה מלובליו, מבחינה שאין לה אפלו שתי פרוטות לרכישת גרות שבת!
שבת!

יֵצֵאָה הַרְבֵּנִית לְרַחוּב הָרֵאשִׁי, וְהִתְפַּלְלָה לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁתִּמְצָא מִיִּשְׁהוּ שֶׁיַּעֲבֹר וַיִּתְּרֵם לָהּ אֶת הַפְּרוּטוֹת הַדְּרוּשׁוֹת לָהּ לְרִכִּישַׁת גְּרוּת לְכְבוֹד שַׁבַּת קוֹדֵשׁ. וְאַמֵּן, לְפַתַּע הַגִּיעָה כַּרְפֶּרָה מְהֵרָה, רְתוּמָה לְסוּסִים מְבַהֲרִים. הַרְבֵּנִית בִּקְשָׁה לְעַצֵּר אֶת הַכַּרְפֶּרָה, וּבִקְשָׁה אֶת עֲזָרְתוֹ שֶׁל הַנוֹסֵעַ הַהַדוּר.

"גְּבֵרְתִי, בְּמָה אֶפְשֶׁר לְסַיֵּעַ לָךְ?" שָׂאֵל הַנוֹסֵעַ. "שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אֲדֹנָי, עֲבוּר גְּרוּת שַׁבַּת. אֲנִי!" הַנוֹסֵעַ הִיָּה יְהוּדִי בְּמוֹצָאוֹ, אֶךְ זֶה מִכְּבָר שֶׁכַּח הוּא אֶת הַשְׁתִּיכּוּתוֹ הַדְּתִית, וְכַעַת הִיָּה בְּדֶרֶךְ לְבִלּוֹי עִם חֲבֵרָיו הַנִּקְרִים. כְּאֲשֶׁר שָׁמַע אֶת בִּקְשָׁתָהּ שֶׁל הַרְבֵּנִית, מֵהָר וְהֵעֱנִיק לָהּ אֶת הַמְטָבְעוֹת הַדְּרוּשׁוֹת. הִרְעִיפָה הַרְבֵּנִית בְּרִכּוֹת עַל רֵאשׁ הַנוֹסֵעַ הַנְּדִיב, שֶׁכְּבָר הִיָּה רַחוּק מִשָּׁם. "יְהִי רַצוֹן", מִלְּמַלְהַ הַרְבֵּנִית, "שֶׁבְּזִכּוֹת הַגְּרוּת הַלְלוּ יְאִיר לָךְ אֹר שַׁבַּת. שֶׁתִּזְכֶּה לְאֹר שֶׁל שַׁבַּת קוֹדֵשׁ!

בְּזִמְן הַקִּדּוּשׁ, עֲלֵתָה נִשְׁמַתוֹ שֶׁל הַחוּזָה מְלוּבָלִין לְגִבְהֵי

מרומים, ושם נשאל: הרבנית ברכה את אותו יהודי שסניע לה באור של שבת, אבל הוא איש גם כל כך, ואינו ראוי לאור של שבת! מה דעתו על כך? השיב החוזה מלובלין: אתם אומרים שהאיש אינו ראוי לאור של שבת בגלל שהוא כל כך גם, אפשר אולי הוא כל כך גם משום שאין לו אור של שבת, אם תתנו לו אור של שבת, אולי יותר לא יהיה גם כל כך! באותו ליל שבת, עת ישבו החוזה ותלמידיו בסעודת שבת רוויה בשירי דבקות ובדברי תורה, נכנס פתאום אורח זר והתישב בקצה השלחן. היה זה אותו יהודי, שהרגיש לפתע פתאום באורה העצום של השבת. איש לא יחס חשיבות לבגדיו ששדרו חלין ונכור. הכל התרכזו אף ורק בפניו, שקרנו באור של שבת קדש. הוא בא להסתופף בחצרו של החוזה והפך להיות אחד מחסידיו.

יהי רצון שביזכות הלימוד תתן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו

הלכות תפלה בערב שבת

מנחה וקבלת שבת

כב' אדר

א. אין אומרים ודוי ונפילת אפים בתפלת המנחה, מפני שהיא סמוך לניסת השבת. וכן הדין אם מתפללים מנחה גדולה, שאין אומרים ודוי ונפילת אפים. ואחר קדיש "תתקבל" אומרים מזמור "ה' מלך גאות לבש" במקום מזמור "למנצח בנגינת מזמור שיר".

ב. מצוה להוסיף בערב שבת מחל על הקדש ולהקדים לקבל תוספת שבת, לפיכך מותר להתפלל ערבית של שבת מפלג המנחה. ומכל מקום, העושים כן, נכון שיתפללו מנחה קדם פלג המנחה. ואף אותם שאינם מתפללים מפלג המנחה, יקבלו תוספת שבת, ודי אף במקום דקות לפני שקיעת החמה.

יהי רצון שבזכות הלימוד נעשה את רצון ה' כרצונו

כג' אדר

ג. אם רואה שבסיום תפילת המנחה כבר תשקע החמה, יבנו בלבם שמקבל עליו תוספת שבת ואינו צריך לפרש בפיו דוקא. והנכון יותר שיאמר קטע "בואי בשלום עטרת בעלה" וכו' מפיוט "לכה דודי", ויבנו גם כן לקבל תוספת הנפש דבחינת הלילה.

ד. המנהג בעת קבלת שבת לומר "מזמור לדוד הבו לה' בני אלים" ופיוט "לכה דודי". ונוהגים להחזיר פניהם לצד מערב בזמן אמירת קבלת שבת, ומנהג זה יסודו בהררי קדש. (ומנהג תימן וחלק מהספרדים, שלא לפנות כלל לא למערב ולא לפתח). ואף שמחזירים אחוריהם כלפי ספר תורה שבארון, אין בזה אסור ולא גנאי, כיון שעושים כן לשם קבלת שבת, ומה גם שהספר תורה גבוה מן הארץ עשרה טפחים, ונחשב לרשות אחרת. יהי רצון שבזכות הלימוד נאהב את כל עם ישראל באמת

כד' אדר

ה. בעת שאומרים "בואי כלה שבת מלקתא" (קודם השקיעה), מקבלים השבת לפי המנהג פדעת רבנו האר"י ז"ל, ויבון באמירת "בואי כלה" לקבל תוספת הנפש דבחינת הלידה. ונוהגים לומר "מזמור שיר ליום השבת" ויש הנוהגים לקרא משנת "במה מדליקין" לפני תפלת ערבית. ויש הנוהגים לקרא גם כן "שיר השירים" קדם תפלת ערבית.

תפלת ערבית של ליל שבת

ו. המנהג שאין אומרים קדם תפלת ערבית של שבת "והוא רחום וכפר עון" וכו', ואין לשנות המנהג. ומנהג הספרדים לומר חצי קדיש לפני אמירת "ברכו" אף שאמרו קדיש אחר "במה מדליקין". וצריכים הקהל לעמוד בעת הקדיש. ויבנו – החזן והקהל – באמירת

"ברוך ה' המברך לעולם ועד" לקבל תוספת הרוח
דבחינת הלילה.

יהי רצון שבזכות הלימוד נדון כל יהודי לכף זכות

כה' אדר

ז. בברכת "השפיבנו", כשיאמר "ופרס עלינו ועל
ירושלים עירך סבת שלום", יכון לקבל תוספת נשמה
דבחינת הלילה. ואינו חותם בברכה "שומר את עמו
ישׂראל לעד אמן", שהרי שבת אינה צריכה שמירה, כי
השבת עצמה היא השומרת אותנו. אלא חותם "הפורס
סבת שלום עלינו" וכו'.

ח. יזהר אדם בתפלותיו בשבת שלא יבא לכלל טעות
בתפלה להתחיל "אתה חונן", שאין זה סימן טוב לאדם
שיטעה בתפלת שבת. ולכן טוב ונכון להתפלל מתוך
הסדור, בפרט שעלי-ידי-יכן גם יוכל לכוון בתפלתו.

יהי רצון שבזכות הלימוד נהיה שמחים ורגועים ללא כעס

כו' אדר

ט. אם טעה בתפלות שבת והתחיל בתפלת החל גומר כל-אותה הברכה שהתחיל בה, ואחר כך חוזר לתפלת שבת, בין אם נזכר בברכת "אתה חונן" ובין בשאר הברכות, (פי מעקר הדין הנה אפשר לומר בשבת את כל הברכות שאומרים ביום חול ולהוסיף ברכה מיוחדת לכבוד שבת, ורק משום שאין זה מתאים לבקש בשבת על עניני השעה שעלולים לגרם לאדם צער, תקנו חכמים לומר ברכה אחת במקום שלוש עשרה הברכות האמצעיות. פנה"ל ה, יא, ע"פ תנחומא, רש"י ורמב"ם).

י. וכל-זה בין בערבית בין בשחרית ובין במנחה. אבל במוסף שטעה ואמר "אתה חונן" או אחת משאר הברכות, פוסק באמצע הברכה ומתחיל "תפנת שבת".

יהי רצון שבזכות הלימוד לא תעלה קנאתנו על אחרים
ולא קנאת אחרים עלינו

כז' אדר

יא. כְּלִיזָה שְׁאֵמְרֵנוּ שְׁגוֹמֵר הַבְּרָכָה שֶׁהִתְחִיל – דְּוָקָא שְׁאֵמֵר "אַתָּה חוֹנֵן". אֲבָל אִם אָמַר תַּבַּת "אַתָּה" קִדְּם שְׁאֵמֵר "חוֹנֵן": אִם הָיָה סְבוּר שֶׁהוּא חָל וְהִתְחִיל הַתְּפִלָּה עַל דַּעַת תְּפִלָּה שֶׁל חָל, אָף שֶׁנִּזְכַּר לִפְנֵי שְׁאֵמֵר "חוֹנֵן" – גּוֹמֵר הַבְּרָכָה. אֲבָל אִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא שֶׁל שַׁבָּת, וּמִתּוֹךְ הַרְגֵל לְשׁוֹנוֹ בְּלִי לְשִׁים לֵב אָמַר "אַתָּה" כְּדַרְכּוֹ בְּכַל־יּוֹם, אָף אִם הוּא בַתְּפִלַּת שְׁחֲרִית שְׁאִינָה פּוֹתַחַת בְּ"אַתָּה" – אֵינּוּ גּוֹמְרָהּ, אֲלָא פּוֹסֵק מִיַּד וְאוֹמֵר הַבְּרָכָה שֶׁל שַׁבָּת.

יב. טְעָה וְהִתְפַּלֵּל שֶׁל חָל בְּשַׁבָּת וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת: אִם עָקַר רַגְלָיו (דְּהֵינּוּ שְׁכָבֵר אָמַר "יְהִי לְרַצּוֹן" הַאֲחֲרוֹן הַסְּמוּךְ מִמּוֹשׁ לְ"עוֹשֶׂה שְׁלוֹם"), חוֹזֵר לְרֵאשׁ הַתְּפִלָּה. וְאִם לֹא – אֵינּוּ חוֹזֵר אֲלָא לְשֶׁל שַׁבָּת. וְאִם הִחְלִיף תְּפִלוֹת שַׁבָּת זֶה בְּזֶה, כְּגוֹן שְׁאֵמֵר בְּעֶרְבֵית "אַתָּה אֶחָד", אוֹ שְׁאֵמֵר בְּשְׁחֲרִית "אַתָּה קִדְּשָׁתָּ" – יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תפר עצת אויבנו ומבקשי רעתנו

כח' אדר

יג. בתפלת העמידה אומר "וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ" וכו'.
דאמר רב המנונא (שבת קיט:): כְּלִי־הַמִּתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר
"וַיִּכְלוּ", כָּאֵלוּ נַעֲשֶׂה שְׂתַף לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית. וַיֹּאמֶר הַגֵּסַח "וְהִנְחִילֵנוּ וְכוּ' שַׁבַּת קִדְשָׁה, וַיִּנְחוּ
'בָה' כְּלֵי־יִשְׂרָאֵל מִקִּדְשֵׁי שְׁמֶךְ".

יד. אחר תפלת העמידה חוזרים לומר "וַיִּכְלוּ", משום
יוס־טוב שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת שְׂאִין אוֹמְרִים אוֹתוֹ
בְּעַמִּידָה, אֵלָּא רַק לְאַחַר הַתְּפִלָּה, וְאַגַּב שַׁבַּת זֶה תִּקְנֵנוּ
לְכִלְי־הַשְּׁבֵתוֹת. וְגַם כְּדִי לְהוֹצִיא יָדֵי חוֹבָה אֶת מִי שְׂאִינוּ
יִודַע לְהַתְּפַלֵּל.

80 | עֲנֵג שַׁבָּת - ההלכה היומית העולמית

וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל רֶם וּמַעֲמֹד, לְפִי שְׂבֻזָּה אָנוּ מְעִידִים
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְדִין עֲדוּת בְּעַמִּיּוּדָה.
וְכִי שָׁלָא אָמַר "וַיְכַלּוּ" עִם הַצְּבוֹר, מִתֵּר לוֹ לֹאמַר "וַיְכַלּוּ"
בְּיַחֲדָה. וְטוֹב שָׁלָא יִתְבַּנּוּ לְשֵׁם עֲדוּת, שְׂאִין עֲדוּת לְיַחֲדָה,
אֲלָא בְּקוֹרָא בְּתוֹרָה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשרה עלינו קדושתך ויראתך תמיד

ברכת מעין שבע

כט' אדר

טו. תקנו שִׁיאָמַר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר אַחַר תְּפִלַּת לַחַשׁ בְּרָכָה אחת מעין שבע (ברכה אחת שפוללת בקצרה כל־שבע הברכות של העמידה), ונתקנה משום ספנת מוֹזִיקִין, שְׁבַתֵי כְּנָסִיּוֹת שֶׁלֹּהֶם הָיוּ בַשָּׂדֶה, ופְעָמִים שֶׁבְּנֵי אָדָם מֵאַחֲרַיִם לְבֵא לְבֵית הַכְּנָסָה, וְיִתְכַּן שִׁישְׁאָרוּ יְחִידִים בְּבֵית הַכְּנָסָה. וְלִפְיָקֵד תְּקַנּוּ בְּרָכָה זוּ, כְּדֵי שֶׁבְּעוֹד שֶׁהַשְּׁלִיחַ צְבוּר מֵאַרְיֵד בָּהּ, יִסְיָמוּ גַם הֵם תְּפִלָּתָם. וְגַם הַיּוֹם בְּזִמְנֵנוּ לֹא זָזָה תְּקֵנָה זוּ מִמְּקוֹמָהּ.

טז. ברפת מעין שבע אין היחיד אומרה, כי עקר התקנה היא שישליח צבור יאמר אותה.

יהי רצון שבזכות הלימוד נשמור עינינו וליבנו מחטא

א' ניסן

יז. אין לקרע ולהשתחוות בתחלת ברפת מעין שבע, לפי שאינה נחשבת פחזרה, ואין לקרע אלא במקום שתקנו חכמים זכרונם לברכה.

יח. אין לדבר בשעה שאומרים "ויכלו" ולא בשעה שאומר השליח צבור ברפת מעין שבע. ומובא בספר חסידים מעשה בחסיד אחד שראה לחסיד אחר לאחר מותו בחלום ופגיו מוריקות (חירות), ושאלו: מדוע פגיו מוריקות? ואמר לו אותו חסיד: מפני שהייתי מדבר בשעה שהצבור היו אומרים "ויכלו", ובברפת מעין שבע ובקדיש.

יהי רצון שבזכות הלימוד תחדש עלינו את החודש לטובה ותזמין לנו אילנות ופירות טובים וכן בריות טובות לכבודך

הצדיק הירושלמי והשבת

הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצוק"ל נודע בכינוי "רב האסירים", מפני שהיה נוהג ללכת לאסירים בבתי הכלא, לעודד את רוחם, ולכתב להם מכתבים. בפרט נודעו בקוריו אצל אסירי המחפרות ועולי הגרדום. מדותיו הטובות, צניעותו, אהבתו את כל ברואי ה' וגמילות החסד שנהג עם כל נצרך היו מן המפרסמות בירושלים.

בזמן המנדט הבריטי, היו בירושלים כמה חניות של יהודים שהיו פתוחות בשבת. רבנים ואישי צבור שונים נסו לשכנע את בעלי החניות לסגור את החניות שלהם ביום ששי לפני שקיעת החמה, ולבסוף הצליחו וכל החניות הסכימו לסגור – פרט לחנות מכלת אחת, שבעליה לא הסכים לסגור את החנות לפני כניסת השבת. אמנם כבוד השבת חשוב הוא, אמר אותו אדם, אבל בשבת יש לו רוחים נאים, וחבל לו

לסגור את החנוות.

שמע על כך רבי אריה לויין והענין פאב לו מאוד. ביום ששי אחד, התלבש רבי אריה בבגדי השבת מקדם מן הרגיל, חבש את השטרמל שלו (פובע מיחד לכבוד שבת וחג) והלך לאותה חנות מכלת, הרבה לפני שקיעת החמה. פאשר נכנס לחנות, התהלך בשקט בין השורות, התבונן בסחורה היפה על המדפים, ושם לב לתנועה הערנית של לקוחות עם הקניות שלהם. רבי אריה התישב בכסא בחלק האחורי של החנות והתבונן בנעשה במקום.

בעל החנות ראה את רבי אריה, אך לא אמר לו מלה. הוא חשב שהרב המבוגר פשוט רצה לנוח קצת בדרפו לבית הפנסת, ושיזו הסבה שהתישב אצלו בחנות. ואולם, ככל ששקיעת החמה התקרבה, לא הבין בעל החנות למה רבי אריה עדין בחנות שלו. הוא התחיל להרגיש קצת לא נוח: רב

גדול כמו רבי אריה נמצא בחנות שלו סמוך לקניסת השבת...?! בעל הבית המושיף להתעסק בלקוחות שלו, אך מידי פעם היה מביט לכוון ר' אריה, שהמושיף לשבת שם, וכי יודע למה?

לבסוף, נגש בעל החנות לרבי אריה ואמר לו, "כבוד הרב, אני רואה שגבורו יושב כאן זמן ממושך כבר. האם אוכל לטפל בו? האם הרב מרגיש בסדר?"

רבי אריה קם, ואחרי דרישת שלום חמה איש לרעהו, אמר – "שמעתי אני כי אתה משאיר את החנות שלך פתוחה בשבתות, ויודע אני כי מספר אנשים כבר דברו אהך על כך. אך רציתי לבוא ולראות בעצמי כמה שזה קשה לך לסגור את החנות לכבוד השבת. ועכשו אני יודע כמה שזה אכן קשה לך לסגור ולהפסיד כל-כך הרבה כסף. באמת אני חש את הכאב שלך, אך מה אוכל לומר – שבת היא שבת..."

בעל החנות נדהם ושתק לרגע. דמעות החלו למלא את עיניו, והוא הודה לרבי אריה במלים חמות על כך שטרח לבוא עד החנות שלו כדי לראות את מצבו דרך העינים שלו. הוא לחץ בהם את ידו של ר' אריה ואמר, "אני מבטיח לסקור את החנות בשבת".

סעודת ליל שבת

הלכות קדוש

ב' ניסן

א. אחר תפלת ערבית יבגס לביתו ויאמר בקול רם ובשמחה יתרה "שבת שלום", וינשק ידי אביו ואמו. ונהגו לומר בעמידה פיוט "שלום עליכם" כל־פסקא שלש פעמים, ואחר כך פסוקי "אשת חיל", ויש שנהגו לומר גם פזמון "אזמר בשבחיו". ומנהגן של ישראל לברך הבנים והבנות בליל שבת, שאז הוא עת רצון וחל השפע.

ב. מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בכניסתו בדברים, שנאמר (שמות כ, ח): "זכור את יום השבת לקדשו". פלומר, זכרהו זכירת שבת וקדוש. ומדברי סופרים צריך שתהיה זכירה זו על פוס יין.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לשמור פינו ולשונו

ג/ ניסן

ג. נשים חיבות בקדוש מן התורה. ואף שכל-מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות בקדוש חיבות, משום ש"זכור" ו"שמור" בדבור אחד נאמרו, והקשו זה לזה. ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות כ:): כל שישנו בשמירת השבת – ישנו בזירה, דהינו הקדוש.

ד. אסור לטעם כלום קדם שיקדש, ואפלו מים. ומכל-מקום, הצמא מאד למים, מתר לשותות בתוך בין השמשות (דהינו תוך שלש עשרה וחצי דקות אחר השקיעה), כדי להפיג צמאונו.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לחיים טובים

חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים

ד' ניסן

"כל מקדש שביעי פראוי לו", (זמירות ליום שבת).

ידוע מחז"ל שבאופן שאדם זוכה לעשות את השבת שלו, כך זוכה לאותה שבת לעתיד לבוא! ופירוש דברייהם, יש אדם שעיקר השבת אצלו זה האכילה והשתיה או לפצח גרעינים וכדו', ויש אדם שאצלו עיקר השבת, איך שחזן מסלסל בקולו בתפילה, ומלבד זאת לא יודע כלום מעניין השבת והלכותיה.

אבל יש אדם שעיקר השבת אצלו זה להיות בבחינת 'מקדש שביעי', לשמור את השבת בקדושה ולשמח את בורא עולם בשמירת השבת, ולא העיקר לשמח את עצמו או את גופו. וממילא התפילות שלו יותר בכיסופים וערגה לבורא עולם, הלימוד תורה שלו בשבת זה לימוד אחר מאשר ביום חול, וזוכה לעשות את השבת 'למען שמו באהבה', ועל ידי כך

יזכה גם לעתיד לבוא, שיתנו לו לעשות ולהתענג על השבת כמו שהוא עשה בעולם הזה.

ה. קדם הקדוש צריך שתהיה מפה על השלחן תחת הפת, ומפה אחרת פרוסה על הפת, זכר למן שהיה כמנח בקפסא – טל למטה וטל למעלה והמן באמצע. ועוד, כדי שלא תראה הפת את בשתה, שמקדשין על היין ולא עליה אף-על-פי שיש לה דין קדימה. וטוב להשאיר הפת מכסה עד ברפת "המוציא".

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה

לשמוע בשורות טובות

ה' ניסן

ו. כּוּס הַקְדוּשׁ צְרִיךְ חֲמִשָּׁה דְבָרִים, כְּדֵין כּוּס שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוּן:

א. כּוּס הַמְּחֻזֵּק רְבִיעִית אוֹ יוֹתֵר (דְּהֵינוּ 81 גֵּרם, שֶׁהוּא 27 דֶרְהֵם. וַיֵּשׁ הַסּוּבְרִים שְׁדֵי בְשַׁעוֹר שֶׁל 75 מ"ל, וְרַבִּים מִיּוֹצְאֵי אֲשַׁכְּנּוּ מַחְמִירִים לְמַתְחֻלָּה שְׂיֵהֶיָהּ בְּכוּס שֶׁל בְּרַכָּה שַׁעוֹר שֶׁל 150 מ"ל, פּוֹנֵי הַלֵּכָה ו, ה).

ב. צְרִיךְ לְשַׁטֹּפוֹ בְּמֵיִם מְבַחוּזִין וּמְבַפְּנִים קֶדֶם הַקְדוּשׁ. וְעַל פִּי הַקְּבֵלָה אֵף אִם הוּא נָקִי צְרִיךְ לְשַׁטֹּפוֹ.

ג. שְׂיֵהֶיָהּ מְלֵא יַיִן (וּבְדִיעַבְד אֵף אִם הָיָה מְלֵא שַׁעוֹר רְבִיעִית יַיִן, מוֹעִיל).

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לחיות ללא כעס

ו' ניסן

ד. שְׁיִהְיֶה הַכּוֹס שְׁלָם, דְּהֵינּוּ שְׂאִינוֹ שְׁבוּר אוֹ פְּגוּם
בְּשִׁפְתּוֹ. וְכֵן אִם גּוּף הַכּוֹס שְׁלָם וְרַק בְּסִיסוֹ נִשְׁבַּר, גַּם כֵּן
יֵשׁ לְהַקְפִּיד (וּבְשִׁעַת הַדְּחַק דְּבַר זֶה מְהֵרָה, אִם אֵין לוֹ אַחֵר,
אִא"כּ יֵשׁ בָּהּ סֶדֶק שְׁדַרְכּוֹ הֵינּוּ גּוֹזֵל עַד שְׂאִינָהּ מִחֲזִיקָהּ
רְבִיעִית. פְּנֵה"ל ו,ו).

ה. שְׁלֵא יִהְיֶה הֵינּוּ פְּגוּם, שְׂאִם שִׁתָּה מִמְּנוֹ אֶפְלוּ מַעַט –
פְּגָמוֹ. וְאִם נִפְגַּם הֵינּוּ, יָכוֹל לְתַקְּנוֹ עַל-יְדֵי שְׂיִוִּסְיָהּ בְּכּוֹס
מֵיִם אוֹ יַיִן שְׂאִינָם פְּגוּמִים.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לזרע של קיימא

ז' ניסן

ז. ויקבל הכוס מאדם אחר בשתי ידיו, או יקחהו מהשלקחן בשתי ידיו או יקחהו מהשלקחן בשתי ידיו, וכשמתחיל לברך יאחו הכוס בימינו. ואפלו אטר (שמאלי) יאחו בימינו (ויש נוהגים כמ"ב קפג, כ שיחזיק בשמאל. פנה"ל ו, 9). אם חושש שמחמת זה ישפך היין מידו, יאחו ביד שמאל. ונגביה הכוס מן השלקחן טפח (8-10 ס"מ) או יותר.

ואחר כך יש נוהגים למזוג מים ליין, ויזקרו למזוג שלש פעמים ולא בשפיקה אחת. ויאמר "יום הששי" וכו', ואחר כך "בורא פרי הגפן" וברפת הקדוש. וקדוש ליל שבת יאמר מעמד – הוא וכל המסבין וישתה מישוב. וקדוש של שחרית יאמר מישוב, ויש אשכנזים היושבים בקדוש בלילה.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לחיים טובים

ח' ניסן

ח. יְכוֹן הַמְקַדֵּשׁ לְהוֹצִיא יָדַי חוֹבָה אֶת הַשׁוֹמְעִים, וַיְכוֹנוּ הַשׁוֹמְעִים לְצֵאת יָדַי חוֹבְתֵם, וְלֹא יַעֲנוּ "בְרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ" אַחַר הַזְכָּרַת ה', כִּיִּן שְׁדִין הַשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנָה.

ט. צָרִיךְ לְשִׁתּוֹת מִכּוֹס שֶׁל הַקְּדוּשָׁה כְּמֵלֵא לְגִמְיוֹ (דְּהֵינּוּ כֹל שֵׁיִסְלִקְנוּ לְצַד אֶחָד בְּפִיו וַיִּרְאֶה מְלֵא לְגִמְיוֹ. הוּא רַבּוֹ שֶׁל רְבִיעִית, כְּאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם גָּרַם לְאָדָם בֵּינוֹנִי. וּלְכַתְּחִלָּה יִשְׁתֶּה הַמְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ מְלֵא לְגִמְיוֹ. וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְשִׁתּוֹת בְּעֲצָמוֹ, יִתֵּן לְאֶחָד מִהַמְסַבִּין שִׁישְׁתֶּה שְׁעוֹר זֶה. וּבְדִיעֵבֶד אֶפְלוּ לֹא שְׁתֶּה אֶחָד מִהַמְסַבִּין, אֶלֶּא כָּל־הַמְסַבִּין יַחַד שְׁתוּ רַב רְבִיעִית יֵצְאוּ יָדַי חוֹבָה.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח רפואה שלימה לכל חולי עמך

ט' ניסן

י. אף-על-פי שהמסבין יוצאים ידי חובה אם המקדש שנתה פשעור, מפל-מקום מצוה מן המבחר שיטעמו קלם מכוס הקדוש, אך לא יטעמו קדם שיטעם המקדש.

יא. אין מקדשים על יין שריחו רע ומסריח, אפלו קצת, כגון שמנח בקלי מאוס או שהחמין, או יין מגלה לילה אחת, אפלו לא נשתנה טעמו וריחו.

ואף שבזמן הזה אין נחשים מצויים בינינו ואין חשש סכנה – לעגן קדוש אין לקדש עליו, דפסול לנסוד על המזבח. ובדיעבד אם קדש עליהם – יצא ידי חובה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשלח פרנסה טובה לעמך ישראל

י' ניסן

יב. אין לקדש ולברך ברכת הגפן על פל-סוג של יין, אלא אם כן ידוע שיש בסוג זה רב יין.

לפיכך יש לברר קדם לכן על אותו יין שקונה, אם פמות היין מרבה על המים.

יג. מצוה לקדש על יין אדם. ונוהגים לקדש על יין אדם, אפלו הלבו משבח ממונו.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה כל עמך ישראל

לשמור שבתות כהלכתן

יא' ניסן

יד. מִתֵּר לְקִדְּשׁ עַל יַיִן שְׁנַעֲשֶׂה מֵעֲנָבִים שְׁנִסְחָטוּ אֶפְלוּ
בְּעֶרְבׁ שַׁבָּת. וּמְקַל־מְקוֹם מֵצִנָּה מִן הַמְּבַחֵר לְקִדְּשׁ עַל יַיִן
שְׁעָבְרוּ עָלָיו אַרְבָּעִים יוֹם, מִשׁוּם שֶׁכָּבַר אֵינוֹ תוֹסֵס.

טו. יַיִן וּמִיץ עֲנָבִים מְפֻסְטָרִים (עוֹבְרִים תְּהִלִּיד שֶׁל בְּשׂוֹל
בְּטַמְּפֻרְטוּרָה גְבוּהָה), מְבַרְכִים עֲלֵיהֶם "בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן",
וּמְקַדְּשִׁים עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, וְכֵן הַמְּנַהֵג.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשכין אהבה שלום וריעות

בבתי עמך ישראל

יב' ניסן

טז. במקום שאין זיו מצוי – בליל שבת וברך על פת, והינו שיטל ידיו ויברך "על נטילת ידים" ו"המוציא", ויאמר ברכת הקדוש "אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו" וכו', ובסיום הברכה יבצע ויאכל מן הפת ויסעד סעודתו. אבל לא יקדש על חמר מדינה (זיו המדינה, משקאות המשקרים ומשוחים כיון), כגון שכר או בירה וכיוצא בהם.

יז. בקדוש של יום השבת מתר לקדש על חמר מדינה, והינו שיאמר גסח פסוקי הקדוש וברכת "שהכל". ואדרבה, עדיף לקדש על חמר מדינה מלקדש על הפת. שאם יקדש על הפת, אין שום הפר לקדוש, שהרי ביום אין ברכת קדוש כמו בלילה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תטהר לבנו לעובדך באמת

יג' ניסן

יח. בקדוש של יום, לכתחלה אין לקדש על קפה וטה או מייכהדרים או שאר משקאות שאינם שר מדינה. ורק במקום שלא יכול לשתות שר כמלא לגמיו או שאינו מצוי אצלו, יועילו לו בשעת הדחק במקום קדוש של שחרית.

יט. ברפת הגפן שמברך בקדוש פוטרת זין שבתוך הסעודה. ואינו טעון ברכה לאחריו, כיון שברפת המזון פוטרתו.

יהי רצון שבזכות הלימוד ירוו עם ישראל

נחת של קדושה מילדיהם

יד/ ניסן

כ. אין קדוש אלא במקום סעודה, שנאמר (ישעיה נח, יג):
”וקראת לשבת ענג”, ופרשו חכמינו זכרונם לברכה, שקריאת
השבת, דהינו הקדוש, תהיה במקום ענג, שאז היא הסעודה.

לפיכך, אם קדוש על הזמן ולא סעד, לא יצא ידי חובת
קדוש. וסעודה לענגן זה מועילה בכזית לחם או פזית
עוגה או רביעית זין (של הקדוש בשחרית, אבל בקדוש
של הלילה יש להחמיר לשותות רביעית זין מלבד פוס
הקדוש), וכן תבשיל של חמשת מיני דגן. אבל פרות וכן
ארז לא נחשבים לסעודה, שאינם מחמשת מיני דגן,
(בסעודת שחרית, יש אומרים שאם חלש לבו קצת ואין לו זין או
מזונות, יכול להקל במאכלים אלו).

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לאכול מן הזבחים והפסחים במקדש

טו' ניסן

כא. לפיכך, הנוהגים ללקת ביום שבת לבית חתן וכיוצא בזה, ושומעים קדוש וטועמים פזת מזונות, יצאו ידי חובת קדוש, ואינם צריכים לקדש בביתם. ומכל-מקום, צריכים אחר כך לקיים מצות סעודת שבת כראוי בפת.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לחירות אמיתית

ז' ניסן

כב. קדש בפנה זו על מנת לאכל שם, ונמלך (שנה דעתו) לאכל בפנה אחרת, אפלו הוא חדר גדול – אין צריך לחזור ולקדש בפנה האחרת, הואיל ונמצא באותו חדר.

ואם נמלך לאכל במקום אחר שאינו באותו חדר – אם רואה את מקום הקדוש, בדיעבד אין צריך לחזור ולקדש אפלו מבית לחצר. ואם אינו רואה את מקום הקדוש, חוזר ומקדש. ולכתחלה לא ישנה ממקום הקדוש אף מפנה לפנה באותו החדר.

כג. לכתחלה לא ישנה מקומו מחדר לחדר אפלו אם בעת הקדוש היה בדעתו לכה. אבל בדיעבד, אפלו מבית לבית או מבית לחצר אין צריך לחזור ולקדש, אם היה בדעתו לכה מתחלה לסעד במקום האחר.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נזכה לגאולה השלימה במהרה

יה' ניסן

כד. צריך לאכל במקום הקדוש מיד, ולא ישהה בין הקדוש לסעודה. ובדיעבד, אפלו ששה זמן מרבה, אין צריך לחזור ולקדש. ודוקא פשהה בדעתו בשעת הקדוש לאכל מיד ונאנס ושהה. אבל אם לא היה בדעתו לאכל מיד, אלא לאחר זמן – אם ששה כדי שעור עכול, דהינו שבעים ושפים דקות, צריך לחזור ולקדש. ואם לא ששה כדי שעור עכול, אין צריך לחזור ולקדש.

כה. אם לא קדש בלילה, בין בשוגג ובין במזיד – יש לו תשלומין למחר פליהיום, ומברך ברפת הגפן וברפת הקדוש כמו בלילה, אלא שאינו אומר "ויכלו".

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה למצות 'ושמחת בחגך' באמת

בציעת הפת

יט' ניסן

כו. אחר שקדש על הפוס, נוטל ידיו בברכה ומברך "המוציא". צריך לבצע בשבת על שני כפרות בכל-סעודה, זכר למן, שנאמר (שמות טז, כב): "ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה" ("משנה" מלשון: שני, כפול).

ויאחז שני הכפרות זה על גב זה, ואחר ברפת "המוציא" יש נוהגים לבצע מן הכפר התחתון. וכדי שלא יהיה קעובר על המצות (שהעליון יותר קרוב אליו), יניח הכפר התחתון קרוב אליו יותר מן העליון. ויש נוהגים לבצע מן הכפר העליון, וכל-אחד יעשה כמנהגו.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נעשה נחת רוח לפניך תמיד

כ' ניסן

כו. לכתחלה יש להקפיד שהלקמים יהיו שלמים לגמרי
בשעת הכרחה, ולכן לא יסיר התוית הדבוקה בלחם אלא
רק לאחר בציעתו.

כח. לחם חתונה – אם כשאוחז הפרוסה עולה הפפר
עמה, נחשב שלם לענין "לחם משנה". ואם אין הפפר
עולה עמו, נחשב ללחם פרוס, ואין יוצאים בו ידי חובת
"לחם משנה".

יהי רצון שבזכות הלימוד

תצליחנו ברוחניות ובגשמיות

כא' ניסן

רבי חנינא בן דוסא והחלות של שבת

רבי חנינא בן דוסא היה עני מאוד. כל-כך עני היה שבקשי היו לו חלות לשבת. הוא היה מתפלל למען בריאותם והצלחתם של אחרים, אך למען עצמו לא התפלל ולא בקש דבר. לקראת שבת, כשבכל השכונה היו הנשים אופות בתנורים, תנורם של רבי חנינא ואשתו עמד ריק וקר. לא היה בו כלום. שום דבר. מכל הבתים עלו עשן וניחוחות המאפה, ורק תנורו של חנינא ריק.

התבישה אשתו של חנינא. יותר משהציק לה הרעב, הציקו לה דבורי השכנים: "חנינא כל היום מתפלל, ולידיו אין מה לאכל." "אולי אשתו פשוט לא יודעת לאפות..." דבורים כאלה, מעליבים, פוגעים. מה עשתה אשתו של חנינא? ביום שישי אחד הניחה בתוך התנור הריק גזיר עץ. עד מהרה

אחזה אש התנור בעץ ועשן התמר מן הארבה. בדרך זו בקשה האשה להפסיק את דבורי השכנים: גלם בשכונה יחשבו שגם בתנור של חנינא מתבשל משהו – הרי אין עשן בלי אש, ואין אש בלי שאופים משהו לשבת... רק שיפסיקו להעליב אותם ולזלזל בהם.

אחת השכנות שמה לב לעשן ואמרה מיד לבעלה: "מה היא חושבת לעצמה, גברת חנינא? שאני טפשה? שאני לא יודעת שאין להם פלום בתנור? מה היא חושבת לעצמה, שאני לא מבחינה בין עשן של דברי מאפה לבין סתם עשן?" "אני חייבת לראות מה בדיוק מתבשל אצל משפחת בן דוסא". כך אמרה ונגשה מהר להקיש על דלתה של גברת בן דוסא.

שמועה אשתו של חנינא את הדפיקות על הדלת ולא ידעה מה תעשה. רק זה עוד הנה חסר לה: להכניס הביתה את השכנה שתציץ לתוך התנור הריק ומלא העשן, ותרוץ לספר

לכל חברותיה. מספיק בושות יש לה מהשכנים. עשתה עצמה האשה כלא שומעת את הדפיקות בדלת, ומהרה לעלית הגג.

אבל שכנים לא בוחרים. יש כאלה שנוכנסים לבית גם אם הם אינם מזמנים. היא פתחה את הדלת, נעמדה במרכז המטבח הדל וקראה: "גברת חנינא, גברת חנינא, המאפה שלך נשרף! החלות שלך נחרכות! הפתות שלך עולות באש!" תחלה אמרה זאת השכנה בלעג, אבל באותו הרגע נעשה גם והתנור נמלא בחלות שבת יפות ותפוחות שהפיצו ריח נפלא. גם! עכשו קראה בדחיפות: "מהרי גברת חנינא, הביאי מרדה! הביאי כף גדולה להוציא את החלות!"

גברת חנינא שמעה את הצעקות והציצה מעלית הגג. גם היא ראתה כי התנור הריק שלה נמלא חלות ובצק תופח ומיד הבינה כי נעשה לה גם. היא ירדה מתיבת מעלית הגג, ומרדה

ענג שבת - ההלכה היומית העולמית | 109

גדול בגדיה. "יפי שבאת. בדיוק עליתי להביא את המרדה
כדי להוציא את החלות שאפיתי לשבת. הפעם אפיתי יותר
מתמיד, אולי תקחי לה חלה אחת או שתיים? לחלות שלי יש
טעם שמיימי!"

יהי רצון שבזכות הלימוד

תטהר ליבנו לעבדך באמת

כב' ניסן

ט. כָּבֹד לְחֵם קָפוּא אֶפְשָׁר לְצַרְפוֹ לְכַבֵּר אַחֵר ל"לְחֵם מוֹשְׁנָה". וְאִם אֶפְשָׁר בְּנִקְל לְשֵׂאל לְחֵם הָרְאוּי לְאֲכִילָה מוֹשְׁכֵנוּ – עָדִיף יוֹתֵר, אַף־עַל־פִּי שְׂאֵחֵר קֵד מוֹחֲזִיר הַכֶּפֶר לְשִׁכְנוּ.

ל. קָדֵם שְׂבִירָה "הַמוֹצֵיא" יִתְפַּס אֶת שְׁנֵי הַלְחָמִים בְּיָדוֹ. וְיִתֵּן שְׁתֵּי יָדָיו עַל הַלְחָמִים בְּשַׁעַת הַפְּרִכָה, שְׂיִישׁ בְּהֵן עֵשֶׂר אֲצַבְעוֹת כְּנֶגֶד עֵשֶׂר מִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בַּפֶּת.

יהי רצון שבזכות הלימוד

יחזרו כל עם ישראל בתשובה

כג/ ניסן

לא. מצוה לבצע פרוסה גדולה שתספיק לו לכל-
הסעודה. ואף שבימות החל אין לבצע פרוסה גדולה
מפני שנראה כרעבתן – בשבת מתגר, שמראה שחביבה
עליו המצוה.

לב. הבוצע צריך לכון ולפטר בברכת "המוציא" את
השומעים, וכן יכנונו השומעים לצאת ידי חובה מהבוצע,
ולא יענו "ברוך הוא וברוך שמו" אחר הנזכרת ה'.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תצליח את לומדי התורה בכל מעשיהם

כד' ניסן

לג. קדם שיטעם מן הפת, יטבל הפת בקמלח, ואחר כך ימשיך לבצע לשאר המסבין. ואין רשאים המסבין לטעם מהלקחם עד שיטעם הבוצע, אלא אם כן יש לפניו כל אחד ואחד "לקח משנה", אף שהוא מברך בשביל גלם, יכולים לטעם קדם המברך.

לד. סעודה ראשונה ושניה אין לעשותה בלא פת, גיין שיהו עקר כבוד השבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לקיים את רצון ה' כרצונו

כה/ ניסן

לה. נשים חייבות בשלש סעודות השבת, ויזקרו גם כן לבצע על "לחם משנה", שאף הן היו באותו הנס של המן.

לו. יש לאכל בכל-סעודה מסעודות שבת פת בשעור ביצה בלא קלפתה, דהינו פחמשים גרם ועוד.

וטוב שיאכל בשעור ביצה בקלפתה, דהינו פחמשים וארבעה גרם, כדי שתחשב לו הסעודה לאכילת קבע לקליהדעות.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשמור ותגן על כל חיילי עמך ישראל

כו' ניסן

לו. מְנַהֵג נְכוֹן וְנִפְהָ לְשׁוֹרֵר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַהֲשֵׁם
יִתְבָּרֵךְ בְּסְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת. וְטוֹב לֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה לְבְנֵי
בֵיתוֹ בְּעֵינֵי פְרִשְׁתַּת הַשְּׁבוּעַ וּמִוֶּסֶר.

"עֲלֵת שַׁבָּת בְּשַׁבְתּוֹ עַל עֲלֵת הַתְּמִיד וְנִסְכָּה"

(תפילת מוסף לשבת).

מִדּוּעַ יֵשׁ הַבְּדֵל בֵּין הַפְּסוּקִים שֶׁל הַקְּרִבָּנוֹת הַנֶּאֱמָרִים בְּתַפְלָה
שֶׁל רֵאשׁ חֹדֶשׁ וְהַיָּמִים טוֹבִים לְבֵין הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁל שַׁבָּת,
בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ וְיָמִים טוֹבִים כְּתוּב: "וְשִׁעִיר לְכַפֵּר" וּבְיוֹם שַׁבָּת
לֹא כְּתוּב "וְשִׁעִיר לְכַפֵּר"? עוֹנָה עַל כֵּן רַבֵּנוּ חִזְקוּנִי בְּ"ר מְנַחֵם
ז"ל בְּסִפְרוֹ 'חִזְקוּנִי' עַל הַתּוֹרָה, שֶׁבְּשִׂאֵר הַמוֹעֲדִים ע"י
הַקְּרִיבָה שֶׁל הַפְּסוּקִים נִחְשָׁב כְּאִלוֹ הַקְּרִיבֵי אוֹתָם וְיֵשׁ בְּזֶה
כַּפָּרָה, וְאוֹלָם בְּקִרְבָּן מוֹסֵף שֶׁל שַׁבָּת לֹא כְּתוּב בּוֹ לֹא חֲטָאת

ענג שבת - ההלכה היומית העולמית | 115

וְלֹא פִּפְרָה, מִכִּיּוֹן שְׂאִין קָרְבָּנוֹתָיו בָּאִים לְכַפֵּר וְהַסְבָּה הִיא,
לְפִי שְׂשֻׁבֶת עֲצֻמָּה מְכַפֶּרֶת.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נדון כל יהודי לכף זכות

דין "רצה והחליצנו" בברכת המזון

כו' ניסן

לח. בכל-סעודות השבת אומר בברכת "בונה ירושלים" "רצה והחליצנו" וכו'. ואם שכח ולא אמר, ונזכר קדם שהזכיר "ה" בסיום הברכה של "בונה ירושלים" - יחזור לומר "רצה והחליצנו".

לט. אם נזכר רק לאחר שאמר "פרוך אתה ה'" קדם "בונה ירושלים" יסיים "למדני חקיד", ויאמר "רצה והחליצנו", ומשיק "ותבנה ירושלים".

יהי רצון שבזכות הלימוד

תזכנו להארת פנים ולגאולה ברחמים

כח/ ניסן

מ. אם נזכר רק לאחר שאמר "בונה ירושלים" קדם שהתחיל ברכה רביעית של "הטוב והמטיב" - אומר שם הנסח של: "ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל, באהבה, לאות ולברית. ברוך אתה ה', מקדש השבת":

ואף אם התחיל בברכה רביעית ואמר "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם" ודעתו היתה לומר ברכת "הטוב והמטיב" - ימשיך ויאמר "שנתן שבתות למנוחה" וכו'.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשרה עלינו קדושתך ויראתך

כט' ניסן

מא. טַעֲמָה וְלֹא אָמַר "רְצֵה וְהִחְלִיצֵנוּ" בְּסֵעוּדַת לַיִל שַׁבָּת
אוּ בְּסֵעוּדַת שַׁבָּת שְׁחֵרִית וְהִתְחִיל בְּבִרְכָּה רְבִיעִית וְאָמַר
"לְעֵד הָאֵל אֲבִינוּ מִלְּפָנָיו" - אֶפְלוּ אָמַר תְּבָה אַחַת בְּלֵבָד,
חֹזֵר לְרֵאשׁ בְּרֵפֶת הַמְּזוּזָן.

אָבֵל בְּסֵעוּדָה שְׁלִישִׁית אֵינּוּ חֹזֵר, אֶלָּא מִמְּשִׁיב וּמְסִיִּם
בְּרֵפֶת הַמְּזוּזָן.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נשמור עינינו וליבנו מלחטוא

ל' ניסן

מב. המסתפק אם אמר "רצה והחליצנו" בברכת המזון בליל שבת או בשבת בבקר - אין צריך לחזור ולברך ברכת המזון.

אולם אם קדם שהתחיל ברכת "הטוב והמטיב" הסתפק אם הזכיר "רצה והחליצנו" יאמר שם ברכת "שנתן שבתות למנוחה" וכו' בשם ומלכות.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נזכה לשמור את פינו ולשוננו

א' אייר

מג. אֵשֶׁה וְשִׁכְחָה לֹאמַר "רָצָה וְהִחְלִיצֵנוּ" בְּסֵעוּדָה
רֵאשׁוֹנָה וְשֵׁנִיָּה שֶׁל סְעוּדוֹת שַׁבָּת - דִּינָה כְּדִין הָאִישׁ.
אוּלָּם בְּסֵעוּדָה שְׁלִישִׁית, אֶפְלוּ אִם נִזְכְּרָה שְׁלֵא אָמְרָה
"רָצָה וְהִחְלִיצֵנוּ" קִדָּם שֶׁהִתְחִילָה בְּבִרְכַּת "הַטּוֹב
וְהַמְּטִיב", - אֵינָה מְבַרְכֶת בְּרִכַּת "שְׁנַתֵּן שַׁבָּתוֹת" וְכוּ'
בְּשֵׁם וּמְלָכוּת, אֲלָא יְכוּלָה לֹאמַר הַבְּרָכָה בְּלִי שֵׁם וּמְלָכוּת,
וְתִמְשִׁיךְ בְּבִרְכָה רְבִיעִית.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה

ב' אייר

מד. בברכת המזון יאמר "מגדול ישועות מלכו" וכו',
והטעם - כי בשבת נפרת יותר מלכותו הגדולה.

מה. המברך ברכת מעין שלש, צריך להזכיר בה מעין
המאריך (השבת), דהינו קדם שיאמר "כי אתה טוב
ומטיב לכל", יוסיף "ורצה והחליצנו ביום השבת הזה".

ואם שכח לאמרו והזכיר שם ה' בסיום הברכה - אינו
חוזר.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נזכה לשמור פינו ולשוננו

הלכות מאה ברכות | קריאת שמע שעל המטה

ג' אייר

א. חֵיב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל־יּוֹם. וּבְשַׁבָּת שְׁחֵסְרוֹת לֹא בְּרָכוֹת בַּתְּפִלָּה, יֵשׁ לְהַשְׁלִימֹן בְּבְרָכוֹת עַל בְּשָׂמִים, פְּרוֹת וּמִגְדָּנוֹת.

וְאִם אֵי אֶפְשָׁר לֹא לְהַרְבּוֹת בְּמִינֵי מִגְדָּנוֹת, יִפְטוּר עֲצָמוֹ בְּשִׂמְיעַת בְּרָכוֹת הַתּוֹרָה וְהַהֶפְטָרָה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשמור את חיילי עמך ישראל

כך עברו להן שעות ארוכות, עד שהגיע הבקר, המושמרת הסתיימה, והסטיפלר את השבת לא חלל. חזר הסטיפלר לצריפו שמח ומאשר על שלא נזקק לעבר על אסור.

א' טבת

הלכות מקצה

א. אסרו חכמים לטלטל בשבת חפצים מסוימים, והטעם לקד:

א. שאם נתיר לטלטל כל-דבר, יבא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים (ראב"ד).

ב. אם הקפידו על שיחה בשבת שלא תהיה כביום חל, שנאמר (ישעיה נח, ג): "וְדַבַּר דְּבָר" – קל וחומר שלא יהיה הטלטול בשבת כביום חל בעיניו, ויבא להגביה פלים

מִפְנֵה לְפָנֶיהָ אוֹ מִבַּיִת לְבַיִת וְכִי־צָא בָּנָהּ, וְנִמְצָא שְׂלֵא
שׁוֹבֵת בְּשַׁבָּת. וְעוֹד אֶפְשָׁר שְׂיָבֵא לְיָדֶי מְלֶאכֶה הָאֲסוּרָה
(רמב"ם).

ב. יִשְׁנֵם כְּמִה סוּגֵי מְקַצָּה:

א — מְקַצָּה מִחֲמַת הַסְּרוֹן כִּיס. ב — כְּלֵי שְׂמֵלֶאכְתּוֹ
לְאֲסוּר. ג — כְּלֵי שְׂמֵלֶאכְתּוֹ לְהִתֵּר. ד — מְקַצָּה מִחֲמַת
גוּפּוֹ. ה — מְקַצָּה מִחֲמַת אֲסוּר. ו — מְקַצָּה מִחֲמַת מִצְנֵה.
ז — כְּסִיס לְדָבָר הָאֲסוּר. ח - בְּטוֹל כְּלֵי מַהֲיָכְנוּ. וַיֵּשׁ בָּהֶם
חֲלוּקֵי דִינִים וַיִּתְבָּאֲרוּ לְקָמֹן.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נזכה לשמור פינו ולשוננו

ב' טבת

דינים פליליים במקצה

ג. לא אסרו חכמים לטלטל מקצה בשבת אלא בטלטול שהוא פדרפו בידו. אבל מתר לטלטל מקצה בגופו שלא פדרפו, כגון ברגלו, וכן על-ידי נפוח בפיו. ואפלו לצרף המקצה – כגון שלא יגנב או יתקלקל – מתר.

ד. מקצה אינו אסור אלא בטלטול, אבל בנגיעה מתר, ואפלו לצרף המקצה, ובלבד שלא ינענע את החפץ ממקומו אפלו מקצתו. לפיכך מתר לכפות על מקצה פלי לשמרו אף שנוגע בו, ודוקא בדבר שאינו עגל. אבל מקצה עגל, כגון ביצה שנולדה בשבת – אסור אף בנגיעה, כיון שעל-ידי-כן בודאי יזוז ממקומו.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לשמוע בשורות טובות

ג' טבת

ד. אם רוצה להשתמש במקום שעומד המקצה, מתר לטלטל המקצה בטלטול מן הצד, דהינו שמתלטלו על ידי חפץ אחר ואינו נוגע במקצה ישירות.

ולפיכך, אף שאסור לגרר מן השלחן עצמות וקלפות בידו, אם צריך את מקום הקלפות וגוררם מן השלחן על ידי סכין, מתר.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לחיות ללא כעס

ד' טבת

א. מקצה מחמת חסרון כים

ו. "מקצה מחמת חסרון כים" הוא פל-דבר שמקפידים שלא להשתמש בו פל-שמוש אחר מחשש שמה יתקלקל או יתלכלך וכדומה.

ז. מקצה מחמת חסרון כים אסור לטלטלו בשבת, אפלו אם צריך למקום שהמקצה עליו, או שצריך לגופו של המקצה לצרף דבר המתר. וכל-שכן שאסור לטלטלו מהחמה לצל כדי שלא יתקלקל.

ח. מקצה מחמת חסרון כים תלוי בקפידתם של הבעלים. ולכן, אם אין הבעלים מקפידים להשתמש בו בדברים אחרים, לא הוי מקצה בשבילו, אף שאחרים מקפידים שלא להשתמש בחפץ זה לדברים אחרים.

יהי רצון שבזכות הלימוד נוכה לזרע של קיימא

ה' טבת

ט. כלי־הדין הנזכר הוא רק בכלים שְמֵלֵאכְתֶם לְאֶסוֹר (שִׁיתְבְּאֵרוּ דִינָם לְקִמּוֹן), כְּגוֹן: סִבִּין שֶׁל מִיֵּלָה, סִבִּין שֶׁל שְׁחִיטָה, מְצֻלְמָה שְׁעוֹן קִיר יָקָר, וְעוֹד.

אָבֵל בְּכֵלִים שְׁמֵלֵאכְתֶם לְהִתֵּר, כְּגוֹן פְּלִים יָקָרִים הַעוֹמְדִים לְנוֹי וְלְקִשׁוּט הַבַּיִת, אֵין בָּהֶם דִּין מְקַצָּה, וּמִתֵּר לְטֹטְלָם בְּשֶׁבֶת אִף מִחֲמַה לְצַל כְּדִין כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתוֹ לְהִתֵּר.

וְלָכֵן תִּקְשִׁיטִים, אִף שְׁמֵקֶפִידִים שְׁלֵא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֲלֵא לְקִשׁוּט, אֵין לָהֶם דִּין מְקַצָּה מִחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס, הוֹאִיל וְעוֹמְדִים לְקִשׁוּט וְלֵא לְמֵלֵאכְת אֶסוֹר, שְׁלֵא הִקְצָה מִשְׁמוֹשׁוֹ הַמִּתֵּר.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לחיים טובים

ו' טבת

י. גלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם שלא יפסדו, נחשבים מקצה מחמת חסרון פיס, אף שראויים למלאכת התר. אולם אכלים העומדים לסחורה אינם חשויים מקצה כלל, ומותר לטלטלם אפילו שלא לצורך. שאף שהקצן לסחורה, אין מקצה דעתו לגמרי ממואכל ודעתו לאכלם בשירצה.

יא. שבת ונטל מקצה מחמת חסרון פיס – לכתחלה יניחו מיד. והמקל להניחו במקום שירצה בעודו בידו, יש לו על מה לסמוך, וטוב להחמיר.

יב. ברית מילה שחלה בשבת, מותר למוהל לטלטל הספין לאחר המילה ולהצניעה בתיקו, ואף שהמוהל מקפיד עליו שלא להשתמש בו לדבר אחר, אין בזה חשש משום מקצה.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח רפואה שלימה לכל חולי עמך

ז' טבת

ב. כלי שמלאכתו לאסור

יג. "כלי שמלאכתו לאסור" הוא דבר שהרגילות להשתמש בו תשמיש האסור בשבת, כגון: גפרורים, מברשת צביעה, מחדד, מטריה, מספרים. ואף אם לא השתמשו בכלי לעולם, דינו בכלי שמלאכתו לאסור.

יד. מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאסור לצורך גופו או מקומו אף בידיים, כגון אם צריך לפטוש לפצח אגוזים או שצריך לישב באותו מקום שמנח עליו. אבל אסור לטלטלו מחמה לצל שלא יתקלקל או כדי שלא יגנב, אלא אם כן יתן עליו קדם השבת כפר או שאר חפצים המתרים בטלטול, וכל-שכן אם נותן עליו דבר המיוחד לכלי, כגון תבשיל המנח בקדרה.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח פרנסה טובה לעמך ישראל

ח' טבת

טו. מתר לטלטל כלי שמלאכתו לאסור לצרף גופו. אף אם יש לידו כלי שמלאכתו להתר שיכול להשתמש בו, וכן אם צריך למקום הכלי – אין צריך להעדיף דוקא את זה שמלאכתו להתר. ויש מבני אשכנז שמחמירים לטל את ההתר (מ"ב שח, יב).

טז. יש אומרים כלי שרב תשמישו למלאכת אסור. אף-על-פי שלפעמים משתמש בו להתר, כגון סיר שישומו בו מאכלים שלא בזמן הבשול, דינו כדין כלי שמלאכתו לאסור, ויש המתירים לטלטלו אף מחמה לצל.

יז. מתר לטלטל כלי שמלאכתו לאסור על-ידי הערמה, כגון שיפצח בפטיש אגוז או שישב במקומו, אף שעקר פונתו לטלטלו על מנת שלא יתקלקל בחמה או שלא יגב.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה כל עמך ישראל לשמור שבתות כהלכתן

ט' טבת

יח. מאורר המפעל מערב שבת, מתר לטלטלו לשנות כווננו לצד אחר קדין כלי שמלאכתו לאסור, שמתר לצרף גופו או מקומו. ואף שמפעל על-ידי חשמל, אין בו משום אסור מקצה. וכן מתר לאדם כבד שמיעה לטלטל בשבת מכונת שמיעה ולהסירה בעת שהולך לישן, ולחזור להשתמש בה כשהיא פתוחה ופועלת כהגון, בתנאי שלא יכבה וידליק אותה.

יט. ראוי להחמיר שלא לטלטל תפלין בשבת, מפני שאסור להניחן בשבת, ודינן ככלי שמלאכתו לאסור. ומתר לטלטלן לצרף גופו, כגון שרוצה ללמד בהן צורת הקשר והשי"ן, או לצרף מקומו, כגון שמנחות על הטלית וצריך לה. ואם התפלין מנחות בבגדיו, מתר לטלטלן ולהניחן במקום אחר.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשכין אהבה שלום ורעות בבתי עמך ישראל

”טבת

כ. אסור לטלטל בשבת משקולות, וכלי־שכן שאסור להרימן, משום אסור התעמלות בשבת.

כא. מפתח של דלת המכונית, וכן מפתח המשמש לפתיחת הרכב ולהתנעתו – מתיר לטלטלו, בין שמשמש לדבר המתיר והאסור. ואינו מקצה, בין שיש אפשרות להכנס לרכב בשבת, אם אין שום מנוחה נדלקת.

כב. שכח ונטל כלי שמלאכתו לאסור ואינו צריך לגופו או מקומו – יכול להניחו בעודו בידו במקום שרוצה, ואינו צריך להניחו מיד.

יהי רצון שבזכות הלימוד הצום יהפוך לנו לחג ולששון

יא' טבת

ג. כלי שמלאכתו להתר

כג. "כלי שמלאכתו להתר" הוא כלי שתשמישו מתר בשבת, כגון כסא, ספסל, שלחן, כפות, מזלגות וכדומה, ומתר לטלטלם אפילו אינו צריך להשתמש בגופו או מקומו של הכלי, אלא לצרף הכלי שלא ישבר או יתקלקל בחמה. אבל שלא לצרף כלל, אין לטלטלם.

כד. אלבום תמונות, וכן משקפת שמסתכלים בה לרחוק או לקרוב, וכן מניפה העשויה להבריח זבובים או לעשות בה רוח – דינם ככלי שמלאכתו להתר.

יהי רצון שבזכות הלימוד ירוו עם ישראל

נחת של קדושה מילדיהם

יב' טבת

כה. מתר לטלטל בשבת נגר חלק, שבזה הזמן אין מקפידים להשתמש רק לתיבה. וכן מתר לטלטל ממחטות נגר וכלים חד פעמיים. אבל שלא לצרף כלל – אסור.

כו. ספרי קדוש, בגדים, וכן אכלים ומשקים, מתר לטלטלם גם שלא לצרף כלל, בין מאכלים הנמצאים בקפסאות שמורים או בשקיות נילון סגורות, בין הנמצאים בתא ההקפאה. והטעם לקב – משום שדברים אלו תדירים בשמוש, לא גזרו בהם (אבל פרות שנשרו מן האילן בשבת אסור לטלטלם ולאכלם, הואיל ובבין השמשות היו מחברים לאילן הוי מקצה, כפי שיתבאר לקמן).

יהי רצון שבזכות הלימוד תטהר לבנו לעבדך באמת

יג' טבת

ד. מקצה מחמת גופו

כז. "מקצה מחמת גופו" הוא כל־דבר שאינו כלי, ואינו ראוי למאכל אדם או בהמה, ולא יחדוהו מערב שבת לשום תשמיש, כגון אבנים, כסף, עפר וכיוצא באלו.

כח. מקצה מחמת גופו אסור בטלטול אפלו לצרף גופו או מקומו (דהיינו שצריך לגוף החפץ לצרף מלאכת החרט או שצריך למקום שהחפץ עליו), וכל־שכן מן החמה לצל שלא יתקלקל שאסור.

כט. דגים הנמצאים בתוך אקווריון המלא מים ליפי, אסור לטלטלם בשבת משום מקצה. וכן תפי הנמצא בתוך קלוב, אף שראוי לתנו לידי תינוק הבוכה לשחק בו, אסור לטלטלו. ומפל־מקום, אם חמה זורחת עליהם ויש בזה צער בעלי חיים – מתיר לטלטלם מחמה לצל.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לגאולה השלימה במהרה

יד' טבת

ל. עצמות רבים וכן קלפי פרות הראויים למאכל פלבים מתר לטלטלם בשבת, כל שיש פלבים בעיר אפלו רחוקים מביתו. אבל עצמות קשים שאינם ראויים לכלבים אסור לטלטלם. ואם נתברו עצמות אלו על השלחו, מתר להעבירם בגדיו, בין שדינו פגרה של רעי, שמתר לסלקו מלפניו אפלו בגדיו, מפני שהוא נמואם עליו.

לא. האוכל ענבים, זיתים או פצוחים, מתר לו להוציא את הגרעינים או הקלפות מפיו לידו, ואינו צריך לזרקן מפיו. אבל אחר שהניחן מדו, אסור לטלטלן, אם לא נשאר מעט מהפרי עליו.

יהי רצון שביכות הלימוד נעשה נחת רוח לפניך תמיד

טו' טבת

לב. כלים המתרים שנשברו אפלו בשבת, ושבריהם ראויים להשתמש בהם איזה תשמיש אפלו שאינו פתשמישו הראשון – מתר לטלטלם בשבת אף מן החמה לצל. בין שהיו בתחלה כלי גמור, ועכשו עדיו ראויים לשמוש, לא נפקע שם כלי מהם (אלא אם כן זרקם בערב שבת לאשפה).

ודוקא בכלים שרגילים לפעמים להצניע שבריהם כדי להשתמש בהם. אבל כלים שהדרך לזרקם לאשפה, אף שרוצה עתה להשתמש בהם, וכן כלים שאין שבריהם ראויים לשום תשמיש – אסור לטלטלם.

ואם נשברו במקום שיכולים להזיק, כגון כלי זכוכית שנשברו על השלחן או במקום הלון כגון אדם – מתר

לְטַלְטֵלֶם כְּדֵי לִפְנוֹתֶם מִשָּׁם.

וְכִלֵּי הַמִּקְצָה מִחֲמַת חֶקְרוֹן כִּי־שָׁנֹשֶׁבֶר בְּשַׁבָּת, אֶף
שָׁשְׁבְּרֵי רְאוּיִים לְתַשְׁמִישׁ – אָסוּר לְטַלְטֵלֶם, כִּי־
שֶׁהֶקְצוּ בֵּין הַשְּׂמֻשׂוֹת מִטְּלוֹל.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תצליחנו ברוחניות ובגשמיות

טו' טבת

לג. פח שזורקים לתוכו אשפה ויש בו דברים שאינם ראויים למאכל בהמה, אסור לטלטלו בשבת קלל. ואם נתמלא ואין לו מקום אחר לשפך אשפה נוספת – מתר לפנות האשפה. ואף אם לא נתמלא, אך ריח סרחון נודף מִמֶנּוּ ומאוס לבני הבית – מתר לפנותו ואף להחזירו אחר כך לבית.

ואם היה הפח עשוי מתרס או עץ – אסור להחזירו אחר שהניחו מידו, אלא אם כן נתן לתוכו מים, משום שהם בולעים את הלכלוך ונשאר בהם מִמֶנּוּ ומאוסים ביותר ואגב המים מתרים שוב בטלטול, ואם לא הניחו מידו אין צריך לתן מים.

אבל שאר סוגי הפחים בדרך כלל נקים ולא נשארים מאוסים ובאמת אם גם הם מלקלכים מטלטלים אנגב המים. וכשיש שקית אנשפה אין כל חשש.

לד. בדורים שבזמננו המוצרים מתחלתם לשם משחק, אין עליהם תורת מקצה, ומתר לתת אותם לקטנים לשחק בהם על קרקע מרצפת שבבית או על השלחן.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תטהר ליבנו לעבדך באמת

י" טבת

לה. בשר, בין נמלח ובין לא נמלח (אלא שהודח), אפלו הוא קפוא שיכול להפשירו ולאכלו – מתר בטלטול, בין שאוי למאכל על ידי הדחק. לפיכך, מקפיא שהתקלקל בשבת, יכול להעביר הבשר למקרר של השכנים.

לו. אסור להניח אבן בסמוך לדלת כדי שלא תזוז אנה ואנה, אלא אם כן מיוחדת בערב שבת לצורך זה. ודי ליחידה לשבת אחת, ונדקא באופן שהדרך להשתמש באבן זו למטרה זו, כגון להניחה סמוך לדלת וכיוצא בו. אבל דבר שאין דרכו בכך, כגון שרוצה לפתח הכרז באבן או להניח על גבי דפים שלא יעופו – צריך ליחדו לכך בערב שבת לעולם. ואם השתמש אפלו פעם אחת בימי החל בדבר שדרכו בכך – אין צריך יחוד.

יהי רצון שבזכות הלימוד יחזרו כל עם ישראל בתשובה

יה' טבת

לו. אין עושין גרף של רעי לכתחלה, דהינו להביא דבר שעתיד להקאם, ואחר כך יצטרף לטלטלו משם, כגון האוכלים פצוחים וכדומה, לא יניחו את הקלפות לבדם אלא גרעין אחד או שנים טובים, או שישומו בתוך כלי ויטלטל אגב הכלי, ואם עבר ועשאו ללא האפנים הנזכרים – מתר להוציאו.

לח. שכח ונטל מקצה מחמת גופו, לכתחלה יניח מיד מידו. והמקל להניחו במקום שרוצה, יש לו עלימי לסמוך.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תצליח את לומדי התורה בכל מעשיהם

יט' טבת

ה. מקצה מחמת אסור

לט. דבר שהיה אסור בטלטול כל-זמן בין השמשות, דהינו משקיעת החמה עד צאת הכוכבים (משך 13.5 דקות), מחמת אסור שהיה עליו – אסור לטלטלו במשך כל-השבת, אפלו אם הוסר הדבר האסרו בטלטול. שמכיון שהקצה בטלטול כל-זמן בין השמשות – הקצה מטלטול לכל-השבת קלה.

לפיקה, גר שמן שהיה דולק בערב שבת כל-זמן בין השמשות, אף-על-פי שקבה במשך השבת – אסור לטלטל את הפלי ואת השמן הנותר בכוס.

מ. אסור לטלטל דבר שהיה אסור בטלטול כל-זמן בין השמשות דוקא בדבר שהאדם דחה והקצה אותו, כגון

גַּר שֶׁהִדְלִיקוּ. אֲבָל דָּבָר שֶׁנִּדְחָה מִטְּלוֹל עַל־יְדֵי שְׂמִימִים –
אִם נַעֲשֶׂה רְאוּי בְּמִשְׁךְ הַשַּׁבָּת, מִתֵּר בְּטְלוֹל.
לְפִיכֵן, בְּהִמָּה שֶׁנִּשְׁחַטָּה בְּשַׁבָּת לְחֹלָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה,
מִתֵּר לְבָרִיא לְטַלֵּל הַבָּשָׂר אִף שֶׁלֹּא לְצַרְךָ הַחֹלָה. שְׂאֵף
שֶׁבִזְמוֹן בֵּין הַשְּׂמִשּׁוֹת הִיְתָה הַבְּהֵמָה מְקַצָּה כְּשֶׂאֵר בְּעַלֵּי
חַיִּים, מִכָּל־מְקוֹם, הַקְּצָאֲתָם הִיְתָה בְּיַדֵּי שְׂמִימִים.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לקיים את רצון ה' כרצונו

כ' טבת

מא. פרות שנשטרו מן האילן בשבת והיו אסורים בטלטול כל-זמן בין השמשות, מחמת קצירה, אף שאין אסורם נגדם על-ידי אדם אלא על-ידי שמים – אסור לטלטלם ולאכלם בשבת. כיון שבידי האדם ללקט הפרות מערב שבת ולא עשה כן, הרי כאלו דחאם והקצם בידיים.

ו. מקצה מחמת מצוה

מב. דבר שהקצה לצרף מצוה, כגון נוזי סכה שהקצו לנאות את הסכה – אסור לטלטלם בשבת ויום-טוב של סכות, אפילו לצרף גופם או מקומם. וכן הדין בהדס לולב וערבה שהקצו למצות לולב, שאסור לטלטלם בשבת סכות וכן ביום-טוב סכות אחר שקיים מצות לולב והצניעם. אבל בחל-המועד, אף-על-פי שאסור

להשתמש בהם לצרכיו – מתרים בטלטול. אבל אתרוג
שהקצה למצות לולב, מתר לטלטלו בכלי הפרות.
שמאכילה לבד הקצהו, ולא מלהריח בו, שכן לא תתבטל
המצנה אם יריח בו.

(וימכלי מקום, נכון לא להריח בו בימי סכות, שיש ספק
בברכתו עתה. ואם רוצה יברך: "הנותן ריח טוב בפרות"
על פרי אחר ויריח בו).

יהי רצון שבזכות הלימוד נדון כל יהודי לכף זכות

כא' טבת

מג. נו"י סכה שהתנה עליהם מערב יום-טוב ואמר: "איני בודל מהם כל-זמן בין השמשות של שבועת ימי החג". או שאמר:

"הריני מתנה עליהם לאכלם ולהשתמש בהם מתי שארצה" – מתר להנות מהם ולטלטלם באיזה זמן שירצה, מפני שלא הקצו למצות סכה. ודוקא בלשונות הנ"ל.

אבל אם אמר: "הריני מתנה עליהם לאכלם כשיפלו" – אינו מועיל. שפיון שחל עליהם אסור מקצה בזמן בין השמשות שעדין לא נפלו, הקצו לכל-שבועת הימים. וכן הדין בהדס, שמועיל תנאי להריח בו.

אָבֵל לֹלֵב וְעֲרֵבָה נְחֻשְׁבִים גַּם בֵּן מְקַצֵּה מִחֲמַת גּוֹפִם,
וְאִין מוֹעִיל תְּנַאי לְהַתִּיר טְלִטּוּלָם בְּשַׁבָּת וְיוֹם־טוֹב, אֲלֵא
לְהַתִּיר תְּשֻׁמִּישׁם בְּחַל הַמוֹעֵד.

מד. שׁוֹפֵר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, תּוֹרַת כְּלֵי עֲלִיו, וּמִתֵּר לְטִלְטְלוֹ
לְעֲרֵךְ גּוֹפּוֹ, כְּגוֹן לְתַקֵּעַ לְאַחֲרִים אוֹ לְעֲרֵךְ מְקוֹמוֹ. אָבֵל
אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תְּשֻׁמִּישׁים שׁוֹנִים, בִּיּוֹן שְׁהַקְצָה
לְמִצְוֹתָו.

יהי רצון שבזכות הלימוד תזכנו

להארת פנים ולגאולה ברחמים

כב' טבת

ז. בסיס לדבר האסור

מה. דבר המתיר בטלטול שמנח עליו דבר מקצה שאין לו שום התיר טלטול בשבת, כגון מקצה מחמת חסרון כים, או מקצה מחמת גופו – נאסר הדבר בטלטול, ודינו כדין המקצה שעליו (בתנאים שנקרא לקמן). וזהו הנקרא "בסיס לדבר האסור", כלומר, שהדבר המתיר נחשב כבסיסו של הדבר האסור – המקצה המנח עליו.

מו. אין דבר המתיר נעשה בסיס לדבר האסור אלא בתנאים הבאים:

א. שהדבר האסור הנח על-הדבר המתיר על-ידי בעליו, או אפלו על-ידי חברו מדעת בעליו, או אפלו שלא מדעתו, אבל הנח שם לטובתו.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשרה עלינו קדושתך ויראתך

כג' טבת

ב. שֶׁהַנֶּחַמַת בְּכֹנֶנָה עַל־דַּעַת שְׂיִהְיֶה מְנַח עָלָיו בְּשַׁבָּת, וְאַפְלוּ לְמִקְצַת הַשַּׁבָּת כָּל־בֵּין הַשְּׂמֵשׁוֹת. אָבֵל אִם הֵנַח בְּכֹנֶנָה, אָבֵל לֹא חָשַׁב בְּפִרוּשׁ שְׂיִשְׂאֵר מְנַח בְּשַׁבָּת, וְכָל־שָׂכֵן אִם חָשַׁב לְקַחְתּוֹ – לֹא נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְדַבֵּר הָאֶסוּר. וְדוֹקֵא שְׂאִין דְּרַכּוּ לְהִיּוֹת מְנַח שֵׁם. אָבֵל אִם דְּרַכּוּ לְהִיּוֹת מְנַח שֵׁם, כְּגוֹן כְּסָף שְׂדַרְכּוּ לְהִיּוֹת מְנַח בְּאַרְנָק, אִף שֶׁלֹּא חָשַׁב שְׂיִהְיֶה מְנַח שֵׁם בְּשַׁבָּת – אִם לֹא הוֹצִיאוּ קִדְּם שַׁבָּת, נֶחֱשָׁב בְּסִיס לְדַבֵּר הָאֶסוּר.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נשמור עינינו וליבנו מלחטוא

כד' טבת

ג. דוקא שֶההתר מִשְׁמֹשׁ לְאִסּוּר, כְּגוֹן מְנִיחַ מְעוֹת עַל-שִׁלְחַן לְשִׁמְיֶרְתָּם. אָבֵל אִם הַדָּבָר הָאִסּוּר הֵנַח עַל גְּבִי דָבָר הַמְּתֵר לְשִׁמּוֹשׁ לְדָבָר הַמְּתֵר, כְּגוֹן הַטּוֹמֵן פְּרוֹת בְּתֵבֶן הַמְּקַצֶּה, שֶׁהִתְבֵּן הָאִסּוּר מִשְׁמֹשׁ לְפָרֵי הַמְּתֵר – אֵינּוּ דִין בְּסִיס. וְכֵן הַמְנִיחַ אָבֵן עַל דָּבָר מְסִיִּים שְׁלֵא יָזוּ, שְׂאִין נַעֲשֶׂה בְּסִיס.

ד. דוקא אם יש לדבר האסור חשיבות מְסִיִּמַת. אָבֵל אִם אֵין לוֹ חֲשִׁיבוֹת, כְּגוֹן קְלָפוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶם עַל הַשִּׁלְחָן – אֵינָם עוֹשִׂים אֶת הַמְּתֵר לְבְּסִיס.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לשמור את פינו ולשוננו

כה' טבת

מוז. אם הניח דבר האסור על גבי דבר המתיר מפני שאין לו מקום אחר להניחו שם – אינו נעשה בסיס לדבר האסור ומתיר בטלטול.

מח. אם דבר ההתיר נעשה בסיס לפי התנאים דלעיל אסור לנער דבר האסור שעליו בשבת. וכן אם נלקח הדבר האסור מעל גבי הדבר המתיר במשך השבת אסור לטלטל הדבר המתיר פלי השבת, אפלו שפעת הדבר האסור אינו עליו. ודוקא שהיה הדבר האסור עליו פל-בין השמשות, אבל אם לא היה עליו פל-זמן בין השמשות אלא חלק ממונו, או שהושם אחר בין השמשות (כגון על ידי אינו יהודי) מתיר לטלטלו אחר שהוסר הדבר ממונו, כי אין מקצה לחצי שבת. אבל בעודו עליו – אסור.

יהי רצון שבזכות הלימוד נאהב כל אחד מישראל באמת

כו' טבת

מט. דְּבַר מִתֵּר שְׂמֹנְחִים עָלָיו שְׁנֵי דְבָרִים, הָאֶחָד מִתֵּר בְּטֹלְטוֹל וְהַשֵּׁנִי אֲסוּר בְּטֹלְטוֹל, כְּגוֹן מְגֵרָה שְׂיֵשׁ בָּהּ מְעוֹת וְגַם דְּבַר הַמִּתֵּר, וְרוֹצֵה לְהַכְנִים אוֹ לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה הַדְּבַר הַמִּתֵּר – זֶהוּ הַנִּקְרָא בְּסִיס לְדְבַר הַמִּתֵּר וְהָאֲסוּר. וְאִם הַדְּבַר הַמִּתֵּר שְׂעָלָיו חָשׁוּב בְּעֵינֵי בְּעָלָיו יוֹתֵר מִהַדְּבַר שְׂאֲסוּר שְׂעָלָיו – אֵינּוּ נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְדְבַר הָאֲסוּר. אֲבָל אִם הַדְּבַר הָאֲסוּר חָשׁוּב יוֹתֵר מִהַדְּבַר הַמִּתֵּר שְׂעָלָיו – נֶחְשָׁב בְּסִיס לְדְבַר הָאֲסוּר. וְאִם חֲשִׁיבוּתָם שְׁוֶה בְּעֵינָיו – הַמִּקְל לְטֹלְטֵל אֶת הַכְּלִי שְׂמֹנְחִים עָלָיו הַדְּבַר הָאֲסוּר וְהַמִּתֵּר – יֵשׁ לוֹ עַל מַה-לְסַמְדָּ.

יהי רצון שבזכות הלימוד תפר

עצת אויבנו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו

כו' טבת

ג. בכל־מקום שדבר המותר לא נעשה בסיס לדבר האסור המנח עליו, מותר לטלטל את הדבר המותר בתנאים הבאים:

א. אם צריך לדבר המותר כדי להשתמש בו בשבת.

ב. אפלו אין צריך להשתמש בו, אבל חושש שמא יתקלקל ורוצה לפנותו למקום אחר – מנער הדבר האסור על־ידי הטית ונענוע הדבר המותר לצד אחר.

אבל אסור לטלטל ישירות הדבר המותר בעוד הדבר האסור עליו, אלא אם כן חושש שאם ינערו יתקלקל הדבר האסור.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשמור את חיילנו מכל רע

כח' טבת

ח. בטול פלי מהיכנו

נא. אָסרו חֲכָמִים לְבַטֵּל פְּלִי מֵהִיכְנוּ בְּשַׁבָּת, דִּהְיֵנוּ לְתַת בְּשַׁבָּת חֶפֶץ שֶׁהוּא מְקַצֵּה עַל חֶפֶץ שְׂאִינוּ מְקַצֵּה, שְׁעַל-יְדֵי כֹּה מְבַטֵּל הַפְּלִי מִמְצַבּוֹ הַקּוֹדֵם שֶׁהָיָה מוּכָן וְרֵאוּי לְטַלְטוֹל. לְפִיכֹךְ בִּיצָה שְׁנוֹלְדָה בְּשַׁבָּת – שֶׁהִיא אֲסוּרָה בְּטַלְטוֹל – אֲסוּר לְתַת פְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגוּלָת שֶׁתַּטִּיל הַבִּיצָה לְתוֹכוֹ.

בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים? כְּשֶׁנִּתֵּן הַדְּבָר הַמְּקַצֵּה בְּפְלִי עַל דַּעַת שְׂאִיִּשְׂאֵר שֵׁם כְּלֵי-הַיּוֹם וְגַם הוּא דְבָר חָשׁוּב, אֲבָל אִם נוֹתְנוּ לְשַׁעֲהַ קִלְעָה וְאִינוּ דְבָר חָשׁוּב כְּלָל, כְּגוֹן קַלְפּוֹת וְעֲצָמוֹת – אֵין זֶה נִחְשָׁב בְּטוֹל פְּלִי מֵהִיכְנוּ.

ומְכַל־מְקוֹם, אָסוּר לְטַלֵּל אֶת הַכְּלֵי רַק עַל־יְדֵי שְׂיִנִּיחַ בּוֹ
חֲתִיכַת פֶּת שְׂאֵז יִהְיֶה מִתֵּר לְטַלֵּלוֹ.
נב. אָסוּר לְטַלֵּל מְנוֹרַת חֶשְׂמַל אוֹ תֵּנּוֹר חֲמוּם בְּעוֹדָם
דּוֹלְקִים, מִשּׁוּם בְּסִיס לְדַבֵּר הָאָסוּר, (חוֹט הַלֵּהֵט שְׂבָהֵם).

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לזיווג הגון

כט' טבת

דין הכנה בשבת

א. אסור להכין משבת לחל, וכן אסור להכין משבת אחת לשבת הבאה, ואף דבר שאינו מלאכה רק טרחה בעלמא, כגון הדחת קערות וצלחות וכיוצא בהם. ומעם האסור: מפני שמוזלזל בכבוד שבת, שטורח בשבת ליום אחר.

ב. מותר ללמוד בשבת גם דברים שצריך להם ליום המחרת, ודוקא בדברים שמתר ללמוד בשבת. לפיכך מותר ללמוד למבחן בתורה וכיוצא בזה שיערך אחר השבת, אבל לא למבחן במקצועות חל שאסור ללמוד בהם בשבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד יושפע עלינו שפע גדול

א' שבת

ג. לא יאמר אדם בשבת: אלה ליֵשֶׁן כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה עֵינִי בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְאוֹכֵל לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתִי אוֹ לְלַמֵּד. אֲבָל מִתֵּר לִישֹׁן בְּשַׁבָּת גַּם אִם כְּלִי־כֹנֶתוֹ לְהִיּוֹת נֶעוֹר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, שֶׁהָרִי אֵינוֹ נֶכֶר שְׁעוֹשֶׂה כֵּן לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִשּׁוּם שִׁישׁ תּוֹעֵלֶת לְשִׁנְתּוֹ בְּשַׁבָּת עֲצָמָה.

ד. מִתֵּר לְהַדִּיחַ בָּלִים בְּשַׁבָּת לְצַרְדָּה הַיּוֹם. וְאִם יֵשׁ לוֹ מַעֲרַכֶּת בָּלִים נִקְיָה שְׂאֵפֶשֶׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצַרְדָּה שַׁבָּת, רְאוּי לְהַחֲמוֹר שֶׁלֹּא לְהַדִּיחַ בָּלִים בְּשַׁבָּת. (אֲדָּ יֵשׁ הַסּוֹבְרִים שְׂמִי שְׁרָגִיל בְּכָל הַשְּׁבוּעַ לְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא יִשְׂאָרוּ בָּלִים מְלֻכְלָכִים בְּפִיּוֹר, וְקִיּוּמָה שֶׁל עֲרֻמַּת בָּלִים מְלֻכְלָכֶת בְּפִיּוֹר בְּמִלְשָׁה שְׁעוֹת רַבּוֹת פּוֹגְעַת עֲבוּרוֹ בְּכַבּוֹד הַשַּׁבָּת, לְמִרוֹת שְׁעַד צֵאת הַשַּׁבָּת לֹא יִצְטָרֵף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבָלִים הַלָּלוּ, רִשְׁאֵי לְשִׁטְף אוֹתָם כְּדֵי שֶׁבִיתוֹ יִהְיֶה מְסַדֵּר לְכַבּוֹד שַׁבָּת, פְּנֵה"ל).

יהי רצון שבזכות הלימוד תחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה

ב' שבת

ה. אחר סעודה שלישית אסור להדיח את הכלים, שהרי אין לו צורך בהם אלא למוצאי שבת. אך מתר להסיר את כלי הסעודה מן השלחן, וכן לנקות את השלחן, כדי שהחדר יהיה נקי ומסדר כל-זמן שנשארים באותו חדר.

וכוסות מתר להדיח אפילו אם סיים סעודה שלישית, שאין זמן קבוע לשתייה, וכל-היום ראוי לשתות בהם, ואף שאינו יודע אם יצטרך להם.

ו. באופן שאסור להדיח את הכלים, אסור גם למלאתם במים כדי להקל על הדחתם במוצאי שבת. ומפל-מקום מתר להניחם בכיור אף שיודע שהכיור יתמלא מים על-ידי שמוש בברז לצרכים שונים, כגון לשטף פרות וכיוצא בהם, כיון שאינו טורח במיוחד למלאתם מים.

וְאִם חוֹשֵׁשׁ שֶׁיִּדְבְּקוּ שִׁירֵי מֵאֵל בְּדַפְנוֹת הַכְּלִים וַיִּקְשֶׁה
לְהַדִּיקָם, מְתַר לְמִלְאֲתָם בְּמַיִם, אֲךָ לֹא יֹאמֵר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן
לְצַרְףֵּי הַדְּחָתָם בְּעָרֵב.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לשמור פינו ולשוננו

ג' שבת

ז. אף-על-פי שאסור להדיח הכלים מסעודה שלישית, מותר להניחם בתוך המדיח כלים ללא הפעלה, אך לא לסדרם כדרך כו בחל.

ח. מאכלים ומשקים שאין דעתו לאכלם בשבת, מותר להחזירם למקרר, ובפרט אם יש חשש שהמאכלים יתקלקלו אם לא יחזירו למקרר.

ט. אסור לגלל ספר תורה בשבת כדי להכינו לקריאה בימי החל.

י. מותר לקפל השמיכות ולסדר המטות בליל שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת. ואם המטה עומדת במקום שעוברים שם בשבת – מותר לסדרן, מפני כבוד שבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לשמוע בשורות טובות

ד' שבת

דין אמירה לגוי

א. פלדבר שאסור לישראל לעשותו בשבת – אסרו חכמים לומר לנכרי אפלו לפני שבת כדי שיעשהו לישראל בשבת, בין שיעשה לו בחנם בין בתשלום, ואפלו מלאכות האסורות מדרבנן. וטעם אסור זה – כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניו ויבא לעשות מלאכה בשבת בעצמו.

ב. וכן אסור לרמוז לנכרי בשבת בלשון צווי שיעשה מלאכה בשבילו, אפלו אם רומז בידיו או בראשו או על-ידי פתק שכתב בערב שבת. אבל רמז שאינו בלשון צווי, אלא דרך ספור דברים – מתר אפלו בשבת עצמה, וכגון שאומר לו: "הנר אינו מאיר יפה", ושומע הנכרי ומתקנו.

וְדִנְקָא שְׂאִין הַנָּאָה יִשְׂרָה לְיִשְׂרָאֵל, פִּגּוֹן בְּאוֹפֵן שְׂיִכּוֹל
לְקָרָא לְאוֹר הַמְּנוּרָה אוֹ הַנֶּר בְּדַחֲקָא, וְהַנְּכָרִי שְׂפָר וְתַקְּוֹן
הַנֶּר בְּשִׁבְלֵוֹ. אֲבָל בְּלֹא הָכִי, אֲסוּר.

לְפִיכָהּ, אִם אֵרַע קָצֵר חֲשֵׁמְלִי בְּבֵית, וְיֵשׁ שָׁם נְרוֹת שְׂיִכּוֹל
לְהַנּוֹת קֶצֶת לְאוֹרָם – מִתֵּר לְרַמּוֹז לְנִכְרֵי דְרָךְ סְפוּר
דְּבָרִים, פִּגּוֹן: "אֵין אוֹר הַנְּרוֹת מִסְפִּיק". וְכִשְׂיִדְּלִיק הַגּוֹי
הַחֲשֵׁמֶל, מִתֵּר לְהַנּוֹת מְאוּרוֹ אֶפְלוֹ לְאַחַר שְׂכַבּוֹ הַנְּרוֹת.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לחיות ללא כעס

ה' שבת

ג. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אָסוּר מֵצַד הַדִּין, אֲלֵא מֵצַד הַמְּרָה וְחִסְדוֹת –
מִתֵּר לֵאמֹר לְגוֹי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת לְצַרְךָ הַיִּשְׂרָאֵל.

ד. נִכְרֵי הַבַּיִת לַעֲשׂוֹת מַעֲצָמוֹ מִלְּאֲכָה הָאֶסְוֶרָה בְּשַׁבָּת
לְצַרְךָ הַיִּשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְמִנְעוֹ
מִלַּעֲשׂוֹת הַמְּלֵאכָה בְּשַׁבָּת.

ה. מִלְּאֲכָה שֶׁאֶסְוֶרָה מִן הַתּוֹרָה, אֵין לֵאמֹר לְנִכְרֵי לַעֲשׂוֹתָהּ
אֶף בְּמִקּוֹם מִצְוָה. אֲבָל מִלְּאֲכָה שֶׁאֶסְוֶרָה מִדְּרַבָּנָן, יֵשׁ
לְהַקֵּל לֵאמֹר לְנִכְרֵי שֶׁיַּעֲשֶׂנָה בְּמִקּוֹם מִצְוָה אוֹ בְּמִקּוֹם
שֶׁיֵּשׁ מִקְצַת חֵלִי, אוֹ בְּמִקּוֹם צַרְךָ גָּדוֹל.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לזרע של קיימא

ו' שבת

ו. במקום מצוה של רבים מתר לומר לנכרי בשבת שיעשה לצרף ישראל אפלו מלאכה האסורה מן התורה. ולכן, אם קבה החשמל בבית הפנסת באמצע התפלה בליל שבת או בליל יום הכפורים, מתר לומר לגוי שיידליק את החשמל (עדיף בשנוי). וטוב לעשות בן על-ידי שיאמר לנכרי שיאמר לנכרי חברו שיעשה בן.

ז. מתר לומר לנכרי לעשות בשבת מלאכה אפלו שאסורה מן התורה לצרף חולה אף אם אין בו סכנה, ובלבד שיהיה חולה שנפל למשכב, ולא מי שסובל ממחוש בעלמא. ולכן בימי הקר שיש צרף להפעיל תנור חמום לצרף החולה הנזכר שנפל למשכב, מתר לומר לגוי שיידליק את התנור בשבת.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לחיים טובים

ז' שבת

ח. מלאכה שאסורה מן התורה אסור לומר לגוי שיעשה אותה אפלו במקום הפסד מרבה. ולכן מי שיש לו סחורה ברשות הרבים וחושש שהפסד מפני הגשמים, לא יאמר לגוי שיקניסה לבית, פיון שאסור מהתורה להקניס חפץ מרשות הרבים לרשות היחיד, אלא יאמר: "כלי המציל אינו מפסיד".

אבל באסור דרבנן, במקום הפסד מתר לומר לגוי בפרוש, וכגון שיש לו סחורה ברשות שהיא פרמלית, מתר לומר לגוי להקניסה, פיון שהאסור להקניס חפץ מפרמלית לרשות היחיד הוא מדרבנן, ובמקום הפסד התירו.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשלח רפואה שלימה לכל חולי עמך

ח' שבת

ט. מתר לומר הנכרי לחלב בהמותיו בשבת, שבמקום צער בעלי חיים לא גזרו חכמים אסור אמירה לנכרי.

י. ישראל שאמר לנכרי לעשות לו מלאכה בשבת במקרה האסור לומר לגוי – אסור לו להנות מאותה המלאכה בשבת, אך מתר להנות ממונה במוצאי שבת אחר שייעבר זמן שייספיק לעשות אותה מלאכה אחר צאת השבת (וזהו הנקרא "בכדי שיעשו").

וכן אם עשה הנכרי מלאכה מעצמו לצורך הישראל, הדין כן.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נזכה כל עמך ישראל לשמור שבתות כהלכתן

ט' שבט

מְלָאכּוֹת הַמְסַתִּימוֹת בְּשַׁבָּת

א. מִתֵּר לְהִתְחִיל בְּמְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֶפְלוּ סְמוּךְ לְכַנִּיסַת הַשַּׁבָּת אִף שֶׁהַמְּלָאכָה תִּגְמַר בְּשַׁבָּת מֵאֵלֶיהָ, שְׁלֹא נֶאֱסַר עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲלָא בְּעֶצְמוֹ יוֹם, וְלִכֵּן מִתֵּר בְּמִוֶּה־שְׁנַעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת מֵאֵלָיו. לְפִיכָךְ מִתֵּר לְפִתּוּחַ מַיִם לְגִנָּה מְעֶרֶב שַׁבָּת, וְהַמַּיִם הוֹלְכִים וּמְשָׁקִים אֶת הַגִּנָּה בְּמִשְׁךְ הַשַּׁבָּת.

ב. וְכֵן חָזַל שֶׁהֵבִיא בְּגִדָיו סְמוּךְ לְכַנִּיסַת הַשַּׁבָּת וְצָרִיךְ הַבְּגָדִים מִיד בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, מִתֵּר לְתַת בְּגִדָיו לְתוֹךְ מְכוּנַת כְּבִיסָה אוֹטוֹמָטִית בְּעֶרֶב שַׁבָּת סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה וְלְהַפְעִילָהּ, וְהִיא מְכַבֶּסֶת וְהוֹלֶכֶת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְנִפְסָקֶת בְּאוֹפֵן אוֹטוֹמָטִי. וְאִף שֶׁמְשַׁמֵּיעָה קוֹל בְּמִשְׁךְ הַשַּׁבָּת, מִתֵּר.

יְהִי רַצוֹן שְׁבוּכּוֹת הַלִּימוּד תִּשְׁלַח פְּרִנְסָה טוֹבָה לְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל

” שבת

ג. מתוך לערף שעון שבת בערב שבת כדי שיכבה החשמל בערב שבת וידלק שוב בשבת בבוקר.

ד. אסור להדליק מערב שבת במקול כדי לדבר בו בשבת, שיש בזה אסור מבעיר ומכבה בשבת.

(ואם אין שם חוט להט האסור מדרךגן משום עבדין דחול, פנה"ל).

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשכין אהבה שלום וריעות בבתי עמך ישראל

יא' שבט

דין מוליד בַּשַּׁבָּת

א. אָסוּר לְתַן בַּשַּׁבָּת רֵיחַ טוֹב עַל גְּבִי מְטַפַּחַת וְכדוּמָה, מִשּׁוּם שְׁמוּלֵיד רֵיחַ בְּבִגְד.

אָבֵל מְתֵר לְתַן רֵיחַ טוֹב עַל גּוּפוֹ, כְּגוֹן עַל פְּנָיו, יָדָיו וְשַׁעֲרוֹ, שְׂאִין הַרֵיחַ מִתְקִים אֲלֵא לְפִי שְׁעָה, מִפְּנֵי שְׁהִזְעָה מְעַבְרָתוֹ.

ב. מְתֵר לְהַנִּיחַ אֶתְרוּג עַל גְּבִי מְטֹלִית אוֹ בְּגָד בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם-טוֹב, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁהֶאֱתְרוּג נוֹתֵן בָּהֶם רֵיחַ טוֹב, מֵאַחַר שְׂאִינֵנוּ מִתְכַּוֵּן לְקָד.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תטהר לבנו לעבדך באמת

יב' שבת

ג. מתר לתת מי ורדים ותבלין לתוך אכלים ומשקים בשבת, הואיל וכוונתו להטעימם ולהכשירם יותר לאכילה. ומים העומדים לרחיצה, אסור לתן לתוכם ריח טוב.

ד. אסור בשבת לרסק שלג או קרח, כלומר, לשברם לחתיכות דקות כדי שיזובו מהם מים, כיון שנגראה כבורא ומוליד את המים, ודומה למלאכה. אבל מתר לתת שלג או קרח לתוך כוס שיש בה מים או שאר משקה כדי לצננו, אף על פי שנמוחים שם.

וכן מתר לתנם בחמה בתוך כוס ריקה כדי שיזובו מימיהם. שמכיון שנמוחים מאליהם ואינו מוליד מים בידיהם — לא אסרו (וכן מנהג ספרד להקל בזה. ולמנהג אשכנז,

130 | עֲנֵג שַׁבָּת - ההלכה היומית העולמית

לְכַתְּחֵלָה יֵשׁ לְהַחֲמִיר שְׁלֵא לְהַפְּךָ מֵאֲכָל קְרוֹשׁ לְנוֹזֵלִי עַל יָדֵי
חֲמוּם, וּבִשְׁעַת הַצֵּרֶךְ אֶפְשָׁר לְהַקְלֵ. פִּנְה"ל יב, יב).
וּמִתֵּר לְשִׁבֵר אֲרֵטִיק וְכִיּוֹצֵא בּוֹ לְחֲתִיכוֹת דְּקוֹת, תוֹף כְּדֵי
אֲכִילָתוֹ, מִפְּנֵי שְׂאִינּוֹ מִתְּפֹנֵן לְצֵרֶךְ מִיָּמִיו.

יהי רצון שבזכות הלימוד

ירונו עם ישראל נחת של קדושה מילדיהם

לשמור שבת? תלמדו מדיינגו!

הרב ישראל מאיר לאו שליט"א, הרב הראשי לישראל לשעבר: בתי מסחר פתוחים 365 ימים בשנה הופכים את עם הספר לעם של תגרנים שקל חזיהם מהיום מרוץ בלתי נלאה אחר הקסף.

השבת היא המתנה המפלאה שקבלנו בעשרת הדברות והענקנו לאנושות בלה. רבים מבני עמנו מסרו את נפשם על קדשת השבת, וערך שראוי למות למענו, ראוי בודאי גם לחיות עבורו.

אפלו במדינות המתקנות ביותר פתוחים בתי-העסק שישה ימים בשבוע בלבד, והמרוץ אחר הקסף נעצר ליום אחד מדי שבוע. והנה נודמנה לנו סגית עבודות הרפכת בנתיבי אילון בשבת. בסופו של דבר הכרע כי יתקיימו רק עבודות שהן בגדר "פקוח נפש" בשבת, ואלו שלא – ידחו.

אכן, "פקוח נפש" זה עֲנֵן חשוב מאוד ליהדות, אבל צריך לדעת האם באמת מדובר ב"פקוח נפש". יש לי הרגשה בעֲנֵן זה שאנחנו אוֹחֲזים בַּמִּקְל בְּשֵׁנֵי קְצוֹתָיו. ההחלטה שבה דנה בימים אלה ועדת המנוכ"לים, במטרה לעגן בחק פתרון פֶּאָה או אחר המאפשר פתיחת עסקים בשבת, היא פתח למדרון חלקלק. היום – רחובות מרפוזים; מִחָר – העיר בָּלָה. היום – חנויות מזון; מִחָר – בתי-מסחר מְכַל סוג שהוא. היום – תל-אביב-יפו; מִחָר – מדינת ישראל בָּלָה. הלואי ואתבדה. אין ספק כי כל החלטה היא הסטורית והרת גורל.

יש לחשוב גם על בעלי המכלות הקטנות שפרנסתם מקפחת כליל פֶּאָשׁר מִחֲלָלֵי הַשַּׁבָּת מְסַפְּקִים אֶת מְצַרְכֵי הַמְּזוּן בִּימֵי שַׁבָּת וְחָג. יש לחשוב גם על היהודים הרבים שהנם שומרי שבת ומועד ולא יוכלו לעבד במאות העסקים שיפתחו בשבת. זו אפליה חמורה והדרת הצבור הדתי מהשתלבות במעגל התעסוקה.

עירית תל־אביב

מרדעה עירונית מי' 36

נגד חלול שבת בפרהסיא

מעל במות צבוריות, ובתוכן במת המועצה העירונית, פנו כמה וכמה לצבור התל־אביבי בבקשה ובדרישה נמרצה להמנע מחלול שבת בפרהסיא, דבר הפוגע ברגשות הצבור החרדי שבעיר וכן בשמה הטוב של תל־אביב כעיר עברית טהורה.

הצעתנו תקינה והנכונה רק משום אנו עדים לחלול שבת בפרהסיא שנית בזה ע"י תועה, מניחה ביותר הנספח ברכ שאון והרענה כרוכות הקיד באפוזיטוק, אגנים וכו' לפעמים גם רח כתייהננסת נספח התפלת גם כזה מבחי הקפת שבקני-ביותר אלה שעל שפת הים, אגם ששירים על המזר אשר שפת הים העיריה גודגום חרות נטורה נספח ובמספר מביעות חתיה.

המנע היה מביאם ועליב כאחד לא רק את החרדים, כי אם כפי אשר החוצה לראות בתל־אביב עיר ואם בשיחא, יודעתם של מרכזי החרות נטורה אשר נרחקו מתוכן ומסמכות יחודית.

עדות תל־אביב פניה איפוא, שיום הצבור התישבים והתחייבים מקרוב באי-ידיכום מיום אגם יודעים אולי את מנהגי העיר הזאת-ומבקשת להגן כבוד משבת ולשמור עתה מחללת גם כפי שישה עניש.

ואלה הם דרישותינו לצבור:

- א. האנטומיסים הצבוריים- גם אלה השייכים לפרשיות, מתבקשים לא לנסוע ברחובות תל־אביב ביום שבת וחגים.
- ב. כל התנויות וכפי השפיעים צריכים להיות מורים מערב שבת עד מוצאת המסעות וכפי הקפה יכולים להיות מוחלים רק בשעות הקבועות ע"י העיריה בהסכם עם הרבנות הראשית-כפי המפורט בחוק הענין על אודות שירות השבת שנתקבל פה אחר ע"י מוצעת העיריה.
- ג. כל בעלי האנטומובילים הפרטיים ואפני-הנוע מתבקשים לא לנסוע בעיר בימי שבת וחג.
- ד. גם בעלי-טולות ואנטומובילים לא-יחודיים מתבקשים לא לעבור לפני כתייהננסת כשנית, התפלה בשבת וביום-טוב.

בה - באחדות ישראל הוא פוגע, וכרוי כי השבת היא אות הסולידריות הלאומית הנפלאה ביותר מדור ודור, וכך הפוגע אנו מקיים, כי הצבור המבוזר והתרבותי של עירנו יבין וישם לב לבקשתנו זו, ולא יגרום למריבות אחים ומדנים בלתי-פוסקים הנגרמים ע"י חלול השבת בפרהסיא.

שמרו על השבת והיא תשמור עלינו !

מ. דיזנגוף
"36 רחוב המועצה"
עירית תל־אביב

פנו מיום 28 חרדי
11-9-1953

לבי נתון לאלפי הילדים הנאלצים להפרד מאבא ומאמא ביום החופשי מבית-הספר בשבתות ובחגים, כי ההורים הולכים לעבודה למלא את כיסיהם של בעלי המרכולים, במקום לשהות בזמן איכות עם ילדיהם.

ראשוני תל-אביב-יפו טפחו דפוס התנהגות מכבד, כראוי למסרת עמנו. הכותרת במודעה עירונית מס' 36 מטעם עיריית תל-אביב היא: "נגד חלול שבת בפרהסיא". המודעה (מושנת תרצ"ג) התומה על ידי מאיר דיזנגוף, ראש העיר הראשון, ובה החלטה הקובעת כי "כל החנויות ובתי השעשועים צריכים להיות סגורים מערב שבת עד מוצאיה".

"זכרו", כותב דיזנגוף (שלא היה איש שומר תורה ומצוות), "כי השבת היא אות הסולידריות הלאומית הנפלאה ביותר מדור ודור, וכל הפוגע בה באחריות ישראל הוא פוגע... שמרו על השבת, והיא תשמר עלינו". דיזנגוף לא היה שומר

מצוות. כמוהו גם אחד העם, שכתב: "יותר משישראל שמרו את השבת, שמרה השבת אותם".

ראש הממשלה הראשון שלנו, דוד בן-גוריון, אשר נסיעתה של רכבת בשבת בכל רחבי המדינה, מתוך הבנה ש"סטטוס קוו" – מושג לטיני שאינו הלכתי – חייב להשמר. בפרשנות שנקבעה "סטטוס קוו" הוא מקסימום יהדות ברשות הרבים ומינימום התערבות ברשות היחיד. זה גם ההבדל בין תחבורה צבורית בשבת ותחבורה פרטית בשבת. לפחות את זה צריך לשמור, שכן הדפוס של מדינה יהודית הולך ומתפרסם בצורה מעוררת דאגה של ממש.

כזו היתה העיר העברית הראשונה, ובקב שמשנה חיל חלוץ לערים רבות בישראל. אנא, שיתו לבכם לדברים, ואל תתנו יד להרס השבת והמועדים.

יג' שבת

דינים השייכים לחולה בשבת

היות וסימן זה רבו פרטיו וכתבנו בקצרה, יש לשאל מורה הוראה בכל-ענין.

(* ישנם ארבעה חלוקי דינים:

א. חולה שיש בו סכנת נפש או חשש לסכנת נפש.

ב. חולה שאין בו חשש סכנת נפש אבל חלה באחד מאבריו, ויש סכנה או חשש סכנה לאותו אבר שלא ישוב לאיתנו כבתחלה אם לא יטפלו בו בשבת.

ג. חולה שאין בו אפלו חשש סכנת אבר, אבל נפל למשכב מחמת חליו, או שנהלה כל-גופו.

ד. חולה שיש לו מחוש באחד מאבריו, אבל אין חשש

ספנה באותו אבר ולא נפל למשקב, ואדרבה, מתחזק והולך ככריא. ונפרטם בעזרת ה'.

יהי רצון שבזכות הלימוד
נוכה לגאולה השלימה במהרה

שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא:

בעל השפת אמת מגור זיע"א אומר:

כל מצוה מתקנת איבר אחד של האדם, אבל השבת

מתקנת את כל הגוף בלוי!

יד' שבט

א. חוֹלָה שֵׁיִשׁ בּוֹ סַכְּנַת נַפְשׁ אוֹ חֵשֶׁשׁ סַכְּנַת נַפְשׁ

א. מְצֻנָה עַל כָּל-אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהַצִּיל יִשְׂרָאֵל גְּדוֹל אוֹ קָטָן מִסַּכְּנַת נַפְשׁוֹת אוֹ מִחֲשֵׁשׁ סַכְּנַת נַפְשׁוֹת, וְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל-מִוֵּה-שִׁיכּוֹל כְּדֵי לְהַצִּיל נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְאִם כְּשֶׁהַדָּבָר כְּרוּךְ בַּעֲשִׂית מְלֹאכּוֹת הָאֲסוּרוֹת מִן הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת – מְצֻנָה וְחֻבָּה לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְהַצִּיל נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְהַזְרִיז לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּיל נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, הֲרִי זֶה מְשֻׁבָּח. וְאִסּוּר לְהִתְמַהֵמֶה בְּחִלּוֹל שַׁבָּת בְּמִקּוֹם פְּקוּחַ נַפְשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, ה):

”אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בְּהֵם”, וְלֹא שִׁימוֹת בְּהֵם.

ב. בְּמִקּוֹם שֶׁבְּרוּר שֶׁצָּרִיךְ לְחַלֵּל שַׁבָּת לְהַצִּיל חַי אָדָם,

אין צריך לשאל את הרב אם מתר לעשות כן. ומהולך לשאל את הרב על זה, הרי הוא פשוף דמים, חס ושלום. שאפשר שעד שילך לשאל את הרב, יסתכן החולה.

יהי רצון שבוכות הלימוד

נעשה נחת רוח לפניך תמיד

טו' שבת

ג. מחללין את השבת להצלת נפש מיישראל גם אם ברור שלא יועיל לו לחיות אלא שעה קלה, ואפלו אם גם זה בספק.

ד. אם הצרך לחלל שבת על חולה שיש בו סכנה, אין

צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה בְּשִׁנּוּי, אִם אֵין הַדְּבָר גּוֹרֵם שׁוֹב חֲשֵׁשׁ עֲפוּב וְסַפֵּק סַכָּנָה. (וּבִיּוֹלָדָת, שְׂכָאֲבִיָּה הֵם טְבָעִיִּים וְלֹא יִגָּרֵם עֲפוּב בְּלִדְתָּהּ, יַעֲשֶׂה בְּשִׁנּוּי כְּמָה שְׂאֵפְשֶׁר. אֲבָל אִם עַל־יְדֵי הַשִּׁנּוּי יִחוּל עֲפוּב בְּטַפּוּל הַיּוֹלָדָת, מִצְוָה לַעֲשׂוֹת כְּדָרְכּוֹ).

ה. מִפְּנֵי שֶׁל חֲלָל, דִּהְיֵנוּ כֹּל־מִפְּנֵי פְּנִימִית שְׂבַחֲלָל הָאָדָם, כְּגוֹן כָּאֵב בְּמַעֲסִים אוֹ בְּכַבֵּד אוֹ בְּטַחֲוֹל, מִחֲלָלִים עֲלֵיהֶם אֵת הַשַּׁבָּת. וְדוֹקָא כְּשִׁנְחָלָה אֶחָד הָאֲבָרִים הַפְּנִימִיִּים מִחֲמַת מִפְּנֵי וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. אֲבָל מִחֻוּשִׁים בְּעֵלְמָא אֵינָם נִחְשָׁבִים מִפְּנֵי, וְאֵין מִחֲלָלִין עֲלֵיהֶם.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תצליחנו ברוחניות ובגשמיות

טז' שבט

ו. כאשר מזדמן מקרה של חלול שבת לצורך הצלת נפש, משתדלים שלא לעשות על-ידי נכרים וקטנים ונשים, אלא על-ידי ישראל גדולים ובני דעת.

ואם מצויים שם תלמידי חכמים, מצוה לכתחלה שיעשה חלול זה על-ידיהם. ומפל-מקום, אם הנכרי או האשה ממוחים יותר ויודעים להציל טוב יותר ממי שעומד שם, או אם אין שם אלא נכרים ונשים – אין צריך לחפש ישראל גדול, אלא יעשו על-ידי נכרים או הנשים.

ז. כל-דבר שרופא אומר שצריך לעשותו לצורך רפואתו של החולה המסכן בשבת, צריך לצית לדברי הרופא, ואפלו הרופא אינו שומר שבת או נכרי.

142 | עֲנֵג שַׁבָּת - ההלכה היומית העולמית

וְאִם הַחֹלָה מְסַרְבַּ לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ,
אֵלָּא יֵשׁ לְשַׁכְנְעוֹ שְׁחִלּוּל שַׁבָּת לְצַרְךָ הַצֵּלָת נַפְשׁ הוּא
מִצְוָה.

יהי רצון שבזכות הלימוד

יחזרו כל עם ישראל בתשובה

ז' שבט

ב. חולה שיש בו סכנת אבר

ח. חולה שאין בו שום חשש סכנת נפש אבל חולה באחד מאבריו, ויש סכנה או חשש סכנה לאותו אבר שלא ישוב לאיתנו כבתחלה אם לא יטפלו בו בשבת, ואין אפשרות לעשות לו צרכי רפואתו בהתערב בשבת – מתר לומר לנכרי לעשות עבורו צרכי רפואתו אפלו אם יצטרך הנכרי לעשות מלאכה האסורה מן התורה.

לפיכך מתר לומר לנכרי להסיע החולה במכונית לבית החולים, וכן להביא מרשות הרבים תרופה. וכן מתר לבקש מרופא נכרי לכתב מרשם לצרף חולה שיש בו סכנת אבר, אם אי אפשר לקבל התרופה מבית מרקחת בלא מרשם.

ט. מעקר הדין, חוֹלָה שֵׁישׁ בּוֹ סְפֵנֵת אֶבֶר, אִסּוּר לְיִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ לְחוֹלָה עֲצָמוֹ, לַעֲשׂוֹת עֲבוּר הַחוֹלָה שׁוּם מְלֶאכֶה הָאִסּוּרָה מִן הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת.

וְלִכֵּן אִסּוּר לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת צְלוּם רְנִטָּגוֹ. וּמְכַל־מְקוֹם מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת עֲבוּר הַחוֹלָה מְלֶאכֶה הָאִסּוּרָה מִן הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן לְחַץ עַל הַמְתָּג הַמְפַעֵל אֶת צְלוּם הַרְנִטָּגוֹ בְּמַרְפָּקוֹ.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תצליח את לומדי התורה בכל מעשיהם

יה' שבת

י. מעקר הדין, חולה שיש חשש ספנה באחד מאבריו אם לא יטפלו בו עד מוצאי שבת, מתר לישראל לעשות עבורו דברים האסורים מדברי סופרים בשבת בלא שום שנוי מדרגה חל, ואפלו אם אפשר לעשותם על-ידי נכרי, ודקא שצריכים לחולה למניעת ספנת אחד מאבריו, ולא רק כדי לשקד באביו.

ולכן, במקום שרופא אומר בשבת שיש צורך לתן לחולה מיין פרות, וצריכים לסקח משאר פרות (חויז מזיתים וענבים) – מתר לו לסקח תפוזים, תותים ורמזים וכדומה אפלו לתוך כלי ריפון, שהרי סחיטה זו אסורה רק מדרבנן. וכן מתר לקחת תרופות אפלו רק לשקד באביו.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לקיים את רצון ה' כרצונו

יט' שבט

יא. חוֹלָה שֵׁיִשׁ בּוֹ סַפְּנַת אֶבֶר – אִם הָרוּפָא אוֹמֵר שְׁעַל-
יְדֵי סַפְּנַת אֶבֶר זֶה יָכוֹל לָבֵא לְיַדֵּי סַפְּנָה כְּלִלִית, שׁוֹמְעֵין לוֹ
לְחַלֵּל שַׁבַּת אִפְלוּ בְּמִלְאכוֹת מִן הַתּוֹרָה.

וְכִיּוֹם דַּעַת הָרוּפָאִים, שְׁכַמְעֵט אֵין סַפְּנַת אֶבֶר בּוֹדֵד שְׁלֵא
יְהֵא פְרוּדָה בְּהָ גַם סַפְּנָה לְכָל־הַגּוֹף.

וְלָכֵן, כֹּל שֵׁיִשׁ לְחוּשׁ שֶׁהַשְּׂאֲרַת הָאֶבֶר הַפְּגוּעַ בְּלִי טַפּוּל
תִּגְרַם לְהִתְפַּשְׁטוֹת הַמּוֹחֵלָה בְּכָל־הַגּוֹף – מִתֵּר לְחַלֵּל
שַׁבַּת כְּדֵי לְטַפֵּל בְּגוֹף הַפְּגוּעַ.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נדון כל יהודי לכף זכות

כ' שבת

ג. חולה שנופל למשכב או שנתחלה פלגופו

יב. חולה שאין בו חשש סכנת נפש או אבר, אבל נפל למשכב מחמת חליו, דהינו שהכרח לשכב במוטה, וכן מי שיש לו מחוש שמצטער, עד שחלה פלגופו מאותו מחוש – מותר לומר לנכרי לעשות עבורו רפואה בשבת אפלו אם יצטרך הנכרי לעשות מלאכה האסורה מן התורה, וכמו שנתבאר לעיל לענין סכנת אבר.

יג. חולה שאין בו סכנה אסור לישראל, ואפלו לחולה עצמו, לחלל שבת עבור החולה אפלו באסור דרבנן, ודוקא פדרבנן. אבל בשנוי מותר.

(ובלית ברירה, כאשר החולה נצרך לקד מאוד, מותר ליהודי לעשות עבורו דברים שאסורים מדברי חכמים. שאם למשל

צָרִיכִים לְהִדְלִיק עֲבוּרוֹ אֶת הָאוֹר אוֹ לְכַבּוֹתוֹ, יַעֲשׂוּ זֹאת
בְּשָׁנוּי, בְּאַמַּת הַיָּד אוֹ בְּרִגְלָהּ, שְׁבִאֲפֵן זֶה הָאִסּוּר מְדַבְּרֵי
חֻקִּים. וְכֵן פְּאֻשֵׁר הַחֹלָה זְקוּק לְהַפְעֵלֶת תְּנוּרַת חֲמוּם אוֹ מִזְגָּן,
מִתֵּר לְהִדְלִיק אוֹתָם בְּשָׁנוּי, פְּנֵה"ל).

יהי רצון שבזכות הלימוד

תזכנו להארת פנים ולגאולה ברחמים

כא' שבת

יד. אף שאסור לחולה שנופל למושקב לאכול בשבת דבר שהוא מקצה מפני שלא הותר אסור דרבנן כדרכו, מפל-מקום מותר לקטן שנופל למושקב לאכול בשבת דבר שהוא מקצה, אם הדבר דרוש לבריאותו.

טו. חולה שנופל למושקב או נחלה פלגופו, מותר לו להתרפאת בסממנים המרפאים, וכן לבלע גלולות רפואה, אם מוכנים אצלו מערב שבת, ואפלו בלא שום שנוי. אבל אסור להקינם בשבת בדרך שרגיל להקינם בחל, ואפלו אם אין הקנתם כרוכה באסור תורה או דרבנן, אלא יכין אותם בשנוי.

יהי רצון שבזכות הלימוד תשרה עלינו קדושתך ויראתך

"ולא נתתו ה' אלהינו לגויי הארצות. ולא
הנחתו מלכנו לעובדי אילים. גם
במנוחתו לא ישכנו ערלים. כי לעמך
ישראל נתתו באהבה. לזרע יעקב אשר בם
בחרת":

רבי צבי אלימלך מדינוב בעל ה'בני יששכר'
אומר, השבת מקפת בקלפות בני ישמעאל
השבתים ביום ששי ובני עשו השבתים
ביום ראשון, אבל שבת קדש הנמצאת
באמצע מבטלת אותם.

כב' שבת

ד. חולה שיש לו מחוש אכל מתחזק והולך ככריא

טז. חולה שיש לו מחוש באחד מאבריו, אבל אין לו שום חשש ספנה באותו אבר וגם אינו מצטער כל־כך, אסרו לו חכמים כל־מה שיהתירו בשאר חולים שהזכרנו לעיל. וכן אסרו לו להתרפאת או לשכך באביו על־ידי אכילת ושתית אכלים ומשקים ומיני סממנים המיוחדים לרפואה, או על־ידי נתינתם על מקום המחוש.

והטעם שחששו חכמים – שאם יתעסק ברפואות בשבת, שמא כשלא יהיו לו סממנים שחוקים מערב שבת, יבא לשחק סממנים בשבת לרפואה בהשבו שלצורך רפואה מתר.

יהי רצון שבזכות הלימוד נשמור עינינו וליבנו מלחטוא

כג' שבת

יז. לפיכך, אדם הסובל מנזלת או שעול, אסור לו להשתמש בטפות-אף או לקחת גלולות או טפות לשעול, אלא אם כן נחלש פלגופו או שנפל למשכב מחמת הנזלת והשעול. וכן אדם שחש בראשו, והוא מתחזק והולך כבריא, וגם אין לו חם למעלה מהרגיל אצלו, אסור לו לקחת גלולה או טפות להרגעת כאב הראש, אלא אם כן נפל למשכב מחמת כאב ראשו.

(לדעת הפנה"ל נתן להקל לקחת תרופות במקום צער. למעשה, כל זמן שהמחוש רק מטריד ולא גורם צער, נכון להחמיר ולא לטל תרופות שמזרזות בבתי חרשת. אבל כאשר המחוש גורם צער, אפשר לטל אותו).

יהי רצון שבזכות הלימוד נוכח לשמור את פינו ולשונונו

כד' שבט

יח. חולה שיש לו מחוש – אף-על-פי שאסור לו לקחת מאכלים ומשקים המיוחדים לרפואה שאין דרך בני אדם לאכלם ולשתותם, גדלעיל, מפל-מקום מתר לו לאכל לרפואתו אכלים ולשתות משקים שגם בני אדם בריאים דרפם לאכלם או לשתותם לתענוג או לחזק, בתנאי שיאכל וישתה בדרך ובצורה שבריאים אוכלים ושותים, ואף-על-פי שקל-פונתו להתרפאת בהם. לפיכך, הקחש בגרונו, אסור לו לגרגר גרונו במיץ לימון אפלו אם בולעו לבסוף. אבל מתר לו לאכל לימון או למצץ בפיו לימון, וכן מתר לו לאכל דבש או חלב, הואיל וגם בריאים עושים כן לתענוג.

יהי רצון שבזכות הלימוד נזכה לעשות רצונך בלבב שלם

כה' שבט

יט. רפואה שאין דרך לעשותה בסממנים, כמו בגלולות או טפות או זריקות, וגם אין דרך לעשותה באכלים ומשקים, אלא ביד או בכלי, מדברים שאינם דומים לסממנים – מתר לעשותה בשבת ביד או בכלי, אם יש לו צער. ולא גזרו חכמים שמה יבא לשחק סממנים לצורך רפואה אחרת שדרךה בסממנים, כיון שאין דברים אלו דומים לסממנים.

לפיכה, אדם שנתפס גבו או צוארו ומצטער בזה, מתר לו לעשות עסוי בגבו או בצוארו בנחת. ומפל-מקום, אסור לתת מטלית רטבה על גבו או צוארו.

(לדעת הפנה"ל, אסור להעניק בשבת עסוי מקצועי למי שסובל ממחוזשים בגבו או באיברים אחרים, שהואיל ויש לכאבים אלו

טפול בגלולות או משחות, הרי זה בכלל גזרת חכמים שלא לעסק ברפואות בשבת. בנוסף לכה, עסוי מקצועי נחשב 'עבדן דחול'.

אבל פאשר הפאב ממש מצער, מתר להעניק עסוי מקצועי כדי להפיגו. שקבר למדנו שהואיל וכיום התרופות מיצרות בבתי חרשת, במקום צער אפטר להשתמש בתרופות אלו, וקל וחמר שמתר להעניק טפול שאינו מצריך שמוש בתרופות. וגם אסור 'עבדן דחול' אינו קים במקום צער).

יהי רצון שבזכות הלימוד

תפר עצת אויבנו ושונאינו

וכל מבקשי רעתנו

כו' שבט

כ. כִּלְרִפּוּאָה שְׂאִינָה מְרַפֵּאת אֶת הַחֲלִי וְאִינָה מְשַׁכְּכֶת אֶת עֲצָמַת הַכְּאֵבִים, רַק מוֹנֵעַת אֶת הַתְּפִשְׁטוֹת הַחֲלִי אוֹ הַכְּאֵבִים, אוֹ שִׁשׁוּמֶרֶת שְׁלֵא יִזְדַּהֵם מְקוֹם הַמָּכָה – מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בַּשַּׁבָּת.

לְפִיכֵן, אָדָם שֶׁנִּנְקַע פְּרָק יָדוֹ אוֹ פְּרָק רִגְלוֹ מִמְּקוֹמוֹ, מִתֵּר לוֹ לְחַבְּשׁוֹ בַּשַּׁבָּת בְּתַחְבֻּשֵׁת אֱלֶסְטִית כְּדֵי שְׁלֵא יִזּוּז יוֹתֵר. וְכֵן מִתֵּר לְחַבֵּשׁ פְּצֵעַ בְּתַחְבֻּשֵׁת אוֹ גָּזָה, וּבְלִבְדֵּי שְׁלֵא יִמְרַח מִשְׁחָה עַל הַפְּצֵעַ אוֹ עַל הַתַּחְבֻּשֵׁת.

וְכֵן מִתֵּר לְשִׂים עַל מְקוֹם הַחֲתָךְ כְּלִי־מִינֵי חֲמָרֵי חַטּוּי כְּדֵי לְמַנְעַ זְהוּם.

כא. אף שאסור לקחת תרופות למי שיש לו רק מחוש ולא נפל למשכב. – מפל-מקום, אם התחיל לקח מהכדורים מערב שבת, מתר לו להמשיך לקח מהם גם בשבת, כל שהפסקת לקיחתם תגרום לו צער שיצטער הרבה בשבת.

ובלשון אם לוקח תרופות אנטיביוטיות, שיש חשש שהפסקת לקיחתן בשבת תגרום לו נזק חמור.

יהי רצון שבזכות הלימוד

נאהב כל אחד מישראל באמת

כו' שבת

כב. אדם בריא שאין לו שום מחוש, מתר לו לאכול כל-מאכל שירצה, ואפלו מאכלים המיעדים לחולים בלבד, כגון תרופות.

ואף אם אוכל לחזק מזוג, מתר. שפיון שהוא בריא, אין לחוש לגזרת שחיקת סממנים. וכן מתר לבני אדם בריאים לקחת בשבת ויטמינים לחזק מזוגם.

כג. מתר בשבת למדד חם של חולה (במד-חם שאינו דיגיטלי) אף-על-פי שלא חלה כל-גופו ולא נפל למשכב.

יהי רצון שבזכות הלימוד

תשמור את חיילנו מכל רע

לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת,

שמות פרק לה, ג.

הצדיק בעל ה'אמרי חיים' מוזניץ זיע"א היה מפרש את הפסוק "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", כך: אין להתחיל להבעיר את אש וחמימות השבת ביום השבת עצמו, אלא יש להתכונן לקד קבר מימות החול.

כח' שבט

דיני שבת התלויים בדבור והפצי מצנה

א. נאמר בישעיהו (נח, יג): "מִמְצוֹא חֶפְצֶךָ וְדַבַּר דְּבָר",
וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (שבת קיג:), שְׁלֵא יְהֵא
דְּבוּרָךְ שֶׁל שַׁבָּת כְּדְבוּרָךְ בְּחַל.

וְהֵינּוּ בְּדַבְרִים שְׂאֵסוּר לַעֲשׂוֹתָם בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן: "לְמַחֵר
אֵסַע בְּמִכּוֹנֵית", או "לְמַחֵר אֶכְתֵּב מִכְּתָב".

וְאִין הַבְּדֵל בֵּין מְלָאכּוֹת הָאֵסוּרוֹת מִן הַתּוֹרָה וּבֵין
שְׂאֵסוּרוֹת מִדְּרַבָּנָן.

וְאִפְלוּ בְּשִׁיחַת דְּבָרִים בְּטָלִים אֵסוּר לְהִרְבּוֹת בְּשַׁבָּת, אֲלֵא
יְקַדִּישׁ זְמַנּוֹ לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה. שְׁלֵא נִתְּנּוּ שַׁבָּתוֹת וְיָמִים
טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

ב. המבקר את חברו בשבת, אל יאמר לו "שלום" כדרךכו
בימות החל, אלא יאמר לו "שבת שלום", לקיים מה-
שנאמר (שמות כ, ח): "זכור את יום השבת לקדשו".
וכן המבקר חולה ומברכו, יאמר לו: "שבת היא מלזעק
ורפואה קרובה לבא".

יהי רצון שבזכות הלימוד

נוכה לקדושה וטהרה

כט' שבט

ג. נֹאמַר בִּישְׁעֵיהֶו (נח, יג): "וְכַבְּדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְּרֻכֶיךָ מִמְצוֹא חֶפְצֶיךָ", וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (שבת קג): חֶפְצֶיךָ אֲסוּרִים.

וְלִכֵּן אֲסוּר לַעֲזוֹן בְּשַׁבָּת בְּשִׁטְרֵי חוֹבוֹת, וְכֵן מוֹדְעוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּעִנְיֵי מִסְחָר, וְאֶפְלוּ מִסְחָר בְּעִנְיֵי מִצְוָה. אֲבָל בְּמוֹדְעוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּעִנְיֵי מִצְוָה, כְּגוֹן זְמַנֵּי תְּפִלוֹת וְשַׁעֲוֵי תוֹרָה מִתֵּר, שֶׁחֶפְצֵי שָׁמַיִם הֵם.

ד. מִתֵּר לְמִכַּר עֲלִיּוֹת לְסִפּוּר תוֹרָה, פְּתִיחַת הַהִיכָל וְעוֹד, שְׂאִין הַמְּכִירָה אֵלֶּא לְצַרְךָ מִצְוָה, לְשֵׁלֶם הוֹצָאוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת. וְכֵן עִנְיֵי צְדָקָה וְשִׂאָר צְרֻכֵי צְבוּר, מִתֵּר.

יהי רצון שבזכות הלימוד יושפע עלינו שפע גדול

ל' שבת

ה. אף שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיג.) על הפסוק (ישעיה נח, יג): "אם תשיב משבת רגלך", שלא יהיה הלוחך של שבת כהלוחך בחול, ולכן אין לרוץ בשבת.

מכל-מקום מצוה לרוץ בשבת לבית הכנסת או לבית המדרש, משום שהריצה לדבר מצוה מורה על חבה ואהבת המצוה, ושכרו גדול מאת ה'.

יהי רצון שבזכות הלימוד יושפע עלינו שפע גדול
ובזכות לימוד הלכות השבת נזכה לגאולה השלימה במהרה
בימנו אמן כן יהי רצון

א. כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהישמר ולהיזהר בדבר יפה יפה, שנאמר: "השמר לך ושמור נפשך". ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועבר על "לא תשים דמים". (רמב"ם הלכות זושמירת הנפש פי"א ה"ד)

ב. הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות, וכל העובר עליהם ואמר: 'הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך', מכין אותו מכת מרדות. (שם ה"ה) מכת מרדות היו מכין בעבר, בזמן שבתי הדין היו מוסמכים לכך.

ג. כתוב בתורה "וחי בהם", ודרשו חז"ל: "וחי בהם ולא שימות בהם", (יומא פה, ב). ומכאן למדו חכמים שמותר לעבור על כל המצוות ואפילו לחלל שבת כדי להציל נפש אחת מישראל. אמרו חכמים: חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה.

ד. ההולך בדרכים, חייב לחצות את הכביש בזהירות, ובכך הוא מקיים מצוה מן התורה. ואם הוא חוצה את הכביש שלא בזהירות, הרי הוא עובר על מצות לא תעשה: "השמר לך", ועל לאו של: "ונשמרתם מאוד לנפשותכם".

ה. כל הוצאה כספית שאדם מוציא לצורך שמירת הנפש היא מצוה. (פלא יועץ, ערך שמירה).

ו. המניח מכשול ברשות הרבים עובר לאו: "לפני עיור לא תיתן מכשול", ועל: "ארור משגה עיור בדרכך". לדוגמא: המניח תיק במקום שיכולים להיתקל בו ולהיפגע.

ז. הגורם צער לחברו צריך לבקש ממנו מחילה, ואפילו יום הכיפורים ותשובה לא מכפרים לו עד שירצה את חברו.

ח. אסור להכניס את עצמו לסכנה בכביש ולסמוך על שהקב"ה יציל אותו.

ט. חובה לשמור על כל חוקי התנועה והשימוש בדרכים, כיון שהן נועדו לטובת הציבור, והוכח שהן מסייעות לשמירת הנפש.

י. חובה לחצות במעבר חצייה, ויתבונן שאין רכבים מתקרבים, ולא יסיח דעתו לדברים אחרים ואפילו לדברי תורה.

יא. אסור לחצות כביש ברמזור אדום גם כאשר אין רכבים בסביבה, ואפילו בדרכו לשיעור או לתפילה.

יב. אסור לחצות בין רכבים חונים, כיון שהם מסתירים את הכביש, וגם הנהגים אינם מבחינים באדם החוצה.

יג. יש להיזהר מאוד בחציית הכביש בערב שבת, כיון שאז הנהגים ממהרים מאוד בנסיעתם.

יד. רוכב אופניים חייב לרכוב על אופניים תקינים, ובלילה חובה עליו להדליק את פנסי האופניים כדי שיראו אותו.

טו. ישנה חובה הלכתית לרוכב אופניים לחבוש קסדת מגן בשעה שהוא רוכב, כמו שנאמר: "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם".

